

UZASADNIENIE

I. Projektowane przepisy ustawy o zawodzie psychologa oraz samorządzie zawodowym psychologów

Projekt ustawy o zawodzie psychologa oraz samorządzie zawodowym psychologów ma na celu uregulowanie zawodu psychologa zgodnie z obecnymi standardami legislacyjnymi i w zgodzie z przepisami Unii Europejskiej oraz uchylenie ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów (Dz. U. z 2019 r. poz. 1026).

Obecnie obowiązująca ustawa z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów, zwana dalej „ustawą z dnia 8 czerwca 2001 r.” nie funkcjonuje w praktyce, z uwagi na liczne wady prawne i legislacyjne uniemożliwiające jej stosowanie.

Wadliwość ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. przejawia się między innymi w niezgodności z prawem Unii Europejskiej. Mimo obowiązku nałożonego przez dyrektywę 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 września 2005 r. w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (Dz. Urz. UE L 255 z 30.09.2005, str. 22, z późn. zm.) zmienioną przez dyrektywę nr 2013/55/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 listopada 2013 r. (Dz. Urz. UE L 354/132 z 28.12.2013, str. 132), zwaną dalej „dyrektywą w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych”, przepisy ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. nie przewidują procedury uznawania kwalifikacji zawodowych uzyskanych w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej. Tymczasem, w świetle dyrektywy w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych, w przypadku znacznych rozbieżności w programach kształcenia i szkolenia zawodowego, bądź w czasie trwania kształcenia obywatela innego państwa członkowskiego zamierzającego wykonywać zawód psychologa w Polsce, właściwy organ powinien uzależnić decyzję o uznaniu kwalifikacji od odbycia stażu adaptacyjnego albo przystąpienia do testu umiejętności. Niestety aktualny stan prawny nie gwarantuje obywatelom innych państw członkowskich skutecznego domagania się uznania prawa do wykonywania zawodu psychologa na terenie Polski. Obecnie ustawa z dnia 8 czerwca 2001 r. zakłada wyłącznie możliwość uznania dyplomu magistra psychologii na podstawie umowy międzynarodowej lub po przeprowadzeniu jego nostryfikacji.

Ponadto ustawa z dnia 8 czerwca 2001 r. jest sprzeczna z dyrektywą w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych w zakresie wykonywania zawodu. Zgodnie z brzmieniem art. 18 ust. 2 ww. ustawy, prywatna praktyka psychologiczna może być wykonywana jako indywidualna działalność gospodarcza albo w formie spółki partnerskiej, po uzyskaniu zezwolenia właściwego marszałka województwa. Ograniczenie przez ustawę z dnia 8 czerwca 2001 r. form prowadzenia prywatnej praktyki psychologicznej jedynie do indywidualnej działalności gospodarczej oraz spółki partnerskiej może budzić wątpliwości. Stosownie do przepisów tej dyrektywy, wymóg przyjęcia przez usługodawcę określonej formy prawnej musi być

uzasadniony nadrzędnym interesem publicznym, musi być odpowiedni dla zapewnienia osiągnięcia wyznaczonego celu i nie może wykraczać poza to, co jest niezbędne do osiągnięcia tego celu. Biorąc powyższe pod uwagę, ograniczenie form prowadzenia prywatnej praktyki psychologicznej, może być uznane za nieproporcjonalne w stosunku do zamierzonego celu.

W sprzeczności z dyrektywą w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych – ze względu na ich nieostry i uznaniowy charakter – pozostają także przyjęte w ustawie z dnia 8 czerwca 2001 r. kryteria wydawania zezwoleń. Zgodnie bowiem z art. 18 ust. 3 ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. marszałek województwa wydaje zezwolenia na prowadzenie prywatnej praktyki psychologicznej po uwzględnieniu warunków określonych przez Komisję Ekspertów, zapewniających właściwy poziom świadczenia usług psychologicznych w ramach prywatnych praktyk psychologicznych. Z kolei w myśl art. 17 ust. 4 ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r., minister właściwy do spraw edukacji wydaje zezwolenia na prowadzenie kształcenia podyplomowego, uwzględniając standardy określone przez Krajową Radę Psychologów w porozumieniu z Komisją Ekspertów (art. 17 ust. 3 ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r.).

Niezależnie od powyższego ustawa z dnia 8 czerwca 2001 r. zawiera przepisy wadliwe zarówno pod względem merytorycznym, jak i legislacyjnym. Błędnie skonstruowana została definicja usług psychologicznych. Definicja legalna powinna określać zamknięty katalog czynności, które składają się na usługi psychologiczne. Tymczasem art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. zawiera otwarty katalog usług psychologicznych (na co wskazuje użycie wyrazu: „w szczególności”). W konsekwencji nie można ocenić, jakie działanie jest usługą psychologiczną. Jest to niezgodne nie tylko z interesem klientów, ale także z zasadami techniki legislacyjnej. Ustawa powinna wyczerpująco regulować daną dziedzinę spraw, nie pozostawiając poza zakresem swego unormowania istotnych fragmentów tej dziedziny. Przepisy ustawy redaguje się tak, aby dokładnie i w sposób zrozumiały dla adresatów zawartych w nich norm wyrażały intencje prawodawcy (§ 2 i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie zasad techniki prawodawczej, Dz. U. z 2016 r. poz. 283).

Ze wspomnianym wyżej otwartym katalogiem usług psychologicznych wiąże się niewykonalność przepisu karnego (art. 61 ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r.). W myśl powołanego przepisu osoba, która świadczy usługi psychologiczne, nie mając prawa wykonywania zawodu psychologa, podlega karze ograniczenia wolności albo grzywny. Brak zdefiniowania usług psychologicznych nie pozwala na określenie zakresu czynności wykonywanych przez psychologa i w konsekwencji nie pozwala na zastosowanie w praktyce przepisu art. 61 ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. Nie można bowiem podlegać odpowiedzialności karnej bez jednoznacznego określenia przez ustawodawcę czynu zabronionego.

Dodatkowo poważne wątpliwości budzi konstrukcja art. 6 ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. odnoszącego się do nadzoru nad wykonywaniem ustawy, sprawowanego przez ministra właściwego do spraw pracy. Przepis ten nie określa formy nadzoru, uprawnień nadzorczych oraz środków prawnych służących ich realizacji. Narusza tym samym art. 7 Konstytucji RP, który obliguje organy państwa do działania na podstawie i w granicach prawa. Podobnie (w sposób ogólnikowy i nieprecyzyjny) skonstruowano delegację upoważniającą do wydania rozporządzenia w sprawie podyplomowego stażu zawodowego psychologa (art. 8 ust. 9 ustawy

z dnia 8 czerwca 2001 r.) podczas, gdy w art. 92 Konstytucji RP nałożony został na ustawodawcę obowiązek szczegółowego formułowania zakresu delegacji. Upoważnienie powinno określać organ właściwy do wydania rozporządzenia i zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytyczne dotyczące treści aktu.

Ustawa z dnia 8 czerwca 2001 r. zawiera ponadto inne błędy, takie jak w art. 8 ust. 6, w którym powołuje instytucję ograniczonego prawa do wykonywania zawodu psychologa, nie wskazując jednak na czym ona polega.

Wskazane wyżej nieprawidłowości stworzyły stan niepewności prawa dla samych psychologów, dla korzystających z ich usług klientów, a także dla organów administracji publicznej, które nie mogą wykonywać swoich ustawowych obowiązków. Obecnie pomimo obowiązywania ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. nie jest możliwe uzyskanie prawa wykonywania zawodu psychologa, które stosownie do art. 7 tej ustawy, powstaje z chwilą dokonania wpisu na listę psychologów Regionalnej Izby Psychologów, z uwagi na niepowołanie organów samorządu zawodowego psychologów.

Nowelizacja obowiązującej ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. nie jest możliwa z uwagi na konieczność dokonania w niej licznych zmian. Zgodnie bowiem z § 84 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie zasad techniki prawodawczej, jeżeli zmiany wprowadzane w ustawie miałyby być liczne albo miałyby naruszać konstrukcję lub spójność ustawy, opracowuje się projekt nowej ustawy.

Projektowana ustawa jest zatem odpowiedzią na oczekiwania i potrzeby środowiska psychologów związane z utworzeniem samorządu zawodowego psychologów reprezentującego osoby wykonujące zawód psychologa i sprawującego pieczę nad należytym wykonywaniem zawodu psychologa. Zasada ochrony zdrowia psychicznego na szczeblu państwowym, ale także na arenie międzynarodowej została uznana za podstawę prawidłowego rozwoju społeczeństwa. Szczególna rola zawodu psychologa w społeczeństwie przemawia za koniecznością utrzymania regulacji tego zawodu. Szerokie grono odbiorców usług psychologicznych i wzrost zainteresowania sferą zdrowia psychicznego, tak na poziomie jednostkowym, jak i instytucjonalnym, motywuje do ustawowego uregulowania zawodu psychologa.

Dostępne dane statystyczne wskazują, że wzrasta potrzeba zapewnienia wsparcia psychologicznego wśród Polaków. Z raportu Centrum Badania Opinii Społecznej wynika, że odsetek Polaków odczuwających niepokój o stan swojego zdrowia psychicznego w listopadzie 2021 r. wynosił 39%¹. Z kolei z raportu przedstawionego przez Światową Organizację Zdrowia wynikało, że w 2017 r. z depresją w Polsce zmagало się 5,1 % populacji, co plasuje Polskę w ścisłej czołówce europejskich państw, których obywatele cierpią na to schorzenie. Izolacja związana z pandemią koronawirusa dodatkowo zwiększyła zapotrzebowanie na pomoc psychologiczną. Z raportu Narodowego Funduszu Zdrowia wynika, że „świadczania z rozpoznaniem głównym lub współistniejącym depresji miało udzielone w 2021 r. 682 tys.

¹ Komunikat z Badań CBOS pn. „Zdrowie psychiczne Polaków”, Centrum Badania Opinii Społecznej, Nr 154/2021, str. 4.

pacjentów i świadczenia najczęściej udzielano osobom w wieku 55–64 lata”². Zgodnie z najnowszymi badaniami UCE RESEARCH i platformy zdrowia psychicznego ePsychodrzy.pl z 2023 r., „72,8% Polaków w wieku 18–80 lat odczuwa już przynajmniej jeden z dziesięciu objawów najczęściej kojarzonych z depresją. I ten stan trwa od co najmniej dwóch tygodni. Dla porównania, w pierwszych dniach lutego 2022 r. odsetek tak deklarujących osób wynosił zdecydowanie mniej, bo 61,4%.”³.

Powyższe dane potwierdzają informacje zawarte w raportach Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Wynika z nich, że zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania były w latach 2020–2022 jedną z najczęstszych przyczyn absencji chorobowych, w kontekście liczby dni absencji, a mianowicie w 2020 r. – 10,8% ogółu liczby dni absencji (27,7 mln dni), podobnie w 2021 r. – 10,5% (25,2 mln dni) i w 2022 r. – 10,0% (23,8 mln dni)⁴. Z kolei wydatki ogółem na świadczenia związane z niezdolnością do pracy, której przyczyną były zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania, wyniosły w 2020 r. 7 253 292,5 złotych (17,1% ogółem poniesionych wydatków na grupy chorobowe będące przyczyną niezdolności do pracy świadczeniobiorców), w 2021 r. – 7 424 735,6 złotych (16,7% ogółem poniesionych wydatków na grupy chorobowe będące przyczyną niezdolności do pracy świadczeniobiorców), a w 2022 r. – 7 525 074,8 złotych (16,3% ogółem poniesionych wydatków na grupy chorobowe będące przyczyną niezdolności do pracy świadczeniobiorców)⁵.

Biuro Regionalne WHO dla Europy opublikowało 10 października 2023 r. raport „Focus on adolescent mental health and wellbeing in Europe and Central Asia”⁶. Wynika z niego, że Polskie dzieci znajdują się w czołówce dzieci z państw Europy i Środkowej Azji pod względem najniższego zadowolenia z życia i poczucia samotności. Z kolei z badań opublikowanych w 2023 r. przez biuro Rzecznika Praw Dziecka wynika, że co siódme dziecko w Polsce odczuwa niezadowolenie ze swojego życia w stopniu zagrażającym jego zdrowiu psychicznemu⁷. Połowa młodych ludzi nie akceptuje samych siebie, 42% nastolatków (dzieci od 6 klasy szkoły podstawowej) uważa, że „jest tak źle, że nic nie chce mi się robić”, a 44% młodzieży (od 2 klasy szkoły ponadpodstawowej) czuje, że ma wszystkiego dosyć.

Psycholog jest zawodem zaufania publicznego. Zgodnie z art. 17 ust. 1 Konstytucji RP, w drodze ustawy można tworzyć samorządy zawodowe reprezentujące osoby wykonujące zawody zaufania publicznego, których zadaniem jest sprawowanie pieczy nad należyty

² Raport Narodowego Funduszu Zdrowia z 2023 r.; źródło: <https://ezdrowie.gov.pl/portal/home/badania-i-dane/zdrowe-dane/raporty/nfz-o-zdrowiu-depresja> – dostęp z dnia 10 listopada 2023 r.

³ Źródło: <https://epsychodrzy.pl/2023/02/22/raporty-i-analizy-zdrowie-psychiczne-polakow-depresja-jest-wsrod-nas/> – dostęp z dnia 10 listopada 2023 r.

⁴ Raporty Zakładu Ubezpieczeń Społeczny pt. „Absencja chorobowa” z 2020, 2021 i 2022, Departament Statystyki i Prognoz Aktuarnych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych; źródło: <https://www.zus.pl/baza-wiedzy/statystyka/opracowania-tematyczne/absencja-chorobowa> – dostęp z dnia 10 listopada 2023 r.

⁵ Raporty Zakładu Ubezpieczeń Społeczny pt. „Wydatki na świadczenia z ubezpieczeń społecznych związane z niezdolnością do pracy” z 2020 r., 2021 r. i 2022 r., Departament Statystyki i Prognoz Aktuarnych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych; źródło: <https://www.zus.pl/baza-wiedzy/statystyka/opracowania-tematyczne/wydatki-na-swiadczenia-z-ubezpieczen-spolecznych-zwiazane-z-niezdolnoscia-do-pracy> – dostęp z dnia 10 listopada 2023 r.

⁶ Raport zamieszczony na stronie WHO: <https://iris.who.int/handle/10665/373201>.

⁷ <https://brpd.gov.pl/2021/11/05/mlodzi-potrzebuj-pilnej-pomocy-psychologicznej-alarmujace-wyniki-badania-rzecznika-praw-dziecka/>; skrócona wersja raportu: <https://brpd.gov.pl/2021/11/05/mlodzi-potrzebuj-pilnej-pomocy-psychologicznej-alarmujace-wyniki-badania-rzecznika-praw-dziecka/>.

wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony. Jest to wyjątek od generalnej zasady wolności wykonywania zawodu wyrażonej w art. 65 ust. 1 Konstytucji RP i jako taki musi być regulowany w ustawie. Przynależność do wspólnoty samorządowej osób wykonujących zawód zaufania publicznego następuje z mocy prawa. Nie można zatem nie należeć do odpowiedniej wspólnoty, jeśli wykonuje się daną profesję, a jego wykonywanie poza wspólnotą jest prawnie niedopuszczalne. Trybunał Konstytucyjny w orzeczeniach z dnia 7 maja 2002 r. (w sprawie SK 20/00) oraz z dnia 2 lipca 2007 r. (w sprawie K 41/05) orzekł m. in.: że „zawód zaufania publicznego” to zawód polegający na obsłudze osobistych potrzeb ludzkich, wiążący się z przyjmowaniem informacji dotyczących życia osobistego i zorganizowany w sposób uzasadniający przekonanie społeczne o właściwym dla interesów jednostki wykorzystywaniu tych informacji przez świadczących usługi. Wykonywanie zawodu zaufania publicznego określane jest dodatkowo normami etyki zawodowej, szczególnie treścią ślubowania, tradycją korporacji zawodowej czy szczególnym charakterem wykształcenia wyższego i uzyskanej specjalizacji. Przymiot „zawodu zaufania publicznego” nie polega wyłącznie na istnieniu stosownej pieczy nad wykonywaniem go, ale również na realnym zaufaniu społecznym. Na zaufanie składa się szereg czynników, wśród których na pierwszy plan wysuwają się: przekonanie o zachowaniu przez wykonującego ten zawód dobrej woli, właściwej motywacji, należytej staranności zawodowej oraz wiara w przestrzeganie wartości istotnych dla profilu danego zawodu.

Projektowana ustawa systematyzuje materię dotyczącą zawodu psychologa oraz zapewnia bezpieczeństwo dla osób korzystających ze świadczeń psychologicznych. Ukierunkowana jest na optymalizację rozwiązań prawnych oraz dostosowanie do obowiązujących regulacji w Unii Europejskiej, w tym dyrektywy w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych. W art. 23 projektowanej ustawy wprowadzone zostały jednoznaczne definicje wykonywania zawodu psychologa i świadczeń psychologicznych. Przepisy projektowanej ustawy mają przeciwdziałać niekorzystnym zjawiskom na rynku pracy, takim jak wykonywanie zawodu psychologa przez osoby bez uprawnień zawodowych i wystarczających kompetencji, otwieraniu przez nie gabinetów psychologicznych, udzielaniu pomocy psychologicznej. Taka sytuacja jest szkodliwa zarówno dla osób korzystających z pomocy psychologów, jak i dla prestiżu zawodu.

Projektowana ustawa o zawodzie psychologa oraz samorządzie zawodowym psychologów wprowadza kompleksową regulację dotyczącą tego zawodu. Obejmuje przepisy odnoszące się do samego zawodu (specyfiki działalności zawodowej) oraz do prawa wykonywania zawodu (wymogów stawianych osobom, które podejmują działalność zawodową), jak również przepisy związane z organizacją samorządu zawodowego i uprawnieniami organów samorządu.

Samorząd zawodowy psychologów będzie miał podwójne zadanie, tj. będzie reprezentował osoby wykonujące zawód zaufania publicznego, jakim jest zawód psychologa oraz będzie sprawował pieczę nad należytym wykonywaniem tego zawodu. Samorząd będzie nadzorował wykonywanie zawodu, jak również dokonywał czynności (z reguły władczych), związanych z dopuszczeniem do wykonywania zawodu. Samorząd będzie również ustalał zasady etyki zawodowej, w celu zapewnienia standardów należytego wykonywania zawodu. Samorząd będzie ponadto dysponował karami dyscyplinarnymi odnoszącymi się wprost do prawa wykonywania zawodu (zawieszenie prawa wykonywania zawodu, pozbawienie prawa

wykonywania zawodu). W celu zapobieżenia przedkładaniu przez samorząd psychologów interesu zawodowego nad publiczny, zostanie wprowadzony nadzór nad działalnością samorządu, pełniony przez ministra właściwego do spraw pracy.

Uzasadnienie szczegółowe

Rozdział 1. projektowanej ustawy swoim zakresem przedmiotowym reguluje zasady uzyskiwania prawa wykonywania zawodu psychologa, zasady i warunki wykonywania zawodu psychologa, zasady organizacji i działania samorządu psychologów oraz zasady odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów (art. 1 projektowanej ustawy). Przepisy ustawy nie naruszają, wynikających z odrębnych przepisów:

- 1) uprawnień i obowiązków osób, które ukończyły studia magisterskie na kierunku psychologia oraz uzyskały tytuł zawodowy magistra;
- 2) zasad dotyczących wydawania orzeczeń psychologicznych oraz terminu ich ważności;
- 3) trybu odwoławczego w zakresie orzecznictwa psychologicznego (art. 2 projektowanej ustawy).

W części definicyjnej projektu (art. 3 projektowanej ustawy) określono m. in. pojęcia odnoszące się do stosowanych metod psychologicznych, które ustawodawca podzielił na testy psychologiczne oraz inne metody i techniki psychologiczne. Testami psychologicznymi są wystandaryzowane, obiektywne, o sprawdzonej trafności i rzetelności techniki pomiaru właściwości psychologicznych. Innymi metodami i technikami psychologicznymi są techniki służące przeprowadzeniu procesu diagnozy psychologicznej, które obejmują w szczególności rozmowę, wywiad, metodę biograficzną, obserwację, analizę próbek zachowania, techniki projekcyjne, genogram, eksperyment kliniczny, eksperyment naturalny (społeczny), eksperyment laboratoryjny. Powyższe definicje zostały wypracowane przez środowisko psychologów – stowarzyszenia i związki psychologów na wcześniejszych etapach prac nad nową regulacją zawodu psychologa. Wykonywanie wyżej wymienionych świadczeń psychologicznych jest zastrzeżone tylko dla psychologów.

Osobę lub grupę osób objętą świadczeniami psychologicznymi ustawodawca zdefiniował jako odbiorcę świadczeń psychologicznych (art. 3 pkt 3 projektowanej ustawy).

Zawód psychologa został uznany w art. 4 ust. 1 projektowanej ustawy za zawód zaufania publicznego. Powyższe determinuje interes publiczny. Zawodom zaufania publicznego przypisywana jest m. in. misyjność oraz praktyka zachowywania w tajemnicy wszystkich informacji, jakie uzyskane zostały w związku z ich wykonywaniem. Trybunał Konstytucyjny w orzeczeniu z dnia 2 lipca 2007 r. (w sprawie K 41/05) orzekł m. in., że przymiot zawodu „zaufania publicznego”, jaki charakteryzuje zawody poddane unormowaniom art. 17 ust. 1 Konstytucji RP, polega nie tylko na objęciu zakresem ich wykonywania pieczy nad prowadzeniem spraw lub ochroną wartości (dóbr) o zasadniczym i (najczęściej) osobistym znaczeniu dla osób korzystających z usług w sferze zawodów zaufania publicznego. Nie wyczerpuje się też w podejmowaniu ważnych – w wymiarze publicznym – czynności zawodowych, wymagających profesjonalnego przygotowania, doświadczenia, dyskrecji oraz

taktu i kultury osobistej. Zawody „zaufania publicznego” wykonywane są – zgodnie z ich konstytucyjnym określeniem – w sposób założony i społecznie aprobowany, o ile ich wykonywaniu towarzyszy realne „zaufanie publiczne”. Powyższe z całą stanowczością charakteryzuje zawód psychologa.

Zaufanie publiczne jest na tyle istotnym elementem wykonywania zawodu psychologa, że w projektowanej ustawie przewidziano środki nadzorcze o charakterze prewencyjnym, ukierunkowane na zabezpieczenie interesów obywateli oraz wzmocnienie gwarancji ochrony samorządów zawodowych.

Ponadto w art. 4 ust. 2 projektowanej ustawy wskazano, że tytuł zawodowy „psycholog” podlega ochronie prawnej, a w ust. 3 doprecyzowano, że tytułem zawodowym psychologa może posługiwać się osoba, która posiada prawo wykonywania zawodu psychologa.

Art. 5 projektowanej ustawy wskazuje, że nadzór nad samorządem zawodowym psychologów, zwanym dalej „samorządem psychologów” sprawuje minister właściwy do spraw pracy, w zakresie i formach określonych w ustawie. W ramach nadzoru minister właściwy do spraw pracy może:

- 1) wnieść skargę do sądu administracyjnego: od ostatecznej uchwały regionalnej rady w przedmiocie wpisu do Rejestru Psychologów, zwanego „Rejestrem”, od ostatecznej uchwały regionalnej rady o odmowie przyznania prawa wykonywania zawodu psychologa, stwierdzenia utraty tego prawa oraz od ostatecznej uchwały Krajowej Rady Psychologów, zwanej „Krajową Radą”, rozpatrującej odwołanie wnioskodawcy w przedmiocie wpisu do Rejestru, w przedmiocie odmowy przyznania prawa wykonywania zawodu psychologa oraz stwierdzenia utraty tego prawa (art. 13 ust. 7 projektowanej ustawy);
- 2) wziąć udział w toczącym się postępowaniu sądownoadministracyjnym na prawach przysługujących prokuratorowi w sprawach ostatecznej uchwały w przedmiocie wpisu do Rejestru (art. 13 ust. 8 projektowanej ustawy);
- 3) zaskarżyć do Sądu Najwyższego uchwały organów samorządu pod zarzutem niezgodności z prawem; w celu realizacji tego uprawnienia Krajowa Rada przesyła ministrowi właściwemu do spraw pracy uchwały Krajowej Rady i Krajowego Zjazdu Psychologów, zwany dalej „Krajowy Zjazd”, a regionalna rada psychologów, zwana „regionalną radą” – odpowiednio uchwały regionalnej rady i regionalnego zjazdu z wyjątkiem uchwał regionalnej rady w przedmiocie wpisu do Rejestru (art. 37 ust. 1, 2 i 3 projektowanej ustawy);
- 4) zwrócić się do regionalnej rady o przekazanie podjętej przez radę uchwały, w razie podjęcia wątpliwości co do zgodności z prawem uchwał w przedmiocie wpisu do Rejestru. Regionalna rada przekazuje wówczas uchwałę w terminie 14 dni od doręczenia wystąpienia ministra. Minister w terminie 1 miesiąca od dnia otrzymania uchwały może zwrócić się z wnioskiem do Krajowej Rady o wszczęcie postępowania w przedmiocie stwierdzenia nieważności tej uchwały (art. 37 ust. 7 projektowanej ustawy);

- 5) zwrócić się do Krajowego Zjazdu, regionalnego zjazdu psychologów, zwanego „regionalnym zjazdem”, Krajowej Rady lub regionalnej rady z wnioskiem o podjęcie uchwały w sprawie należącej do właściwości samorządu psychologów (art. 37 ust. 4 projektowanej ustawy);
- 6) wnioskować o zwołanie Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Psychologów (art. 46 ust. 1 pkt 3 projektowanej ustawy);
- 7) złożyć kasację od prawomocnego orzeczenia Krajowego Sądu Dyscyplinarnego (art. 107 ust. 1 projektowanej ustawy).

W celu zagwarantowania wykonywania nadzoru przez ministra właściwego do spraw pracy, zobowiązano Krajową Radę do przesyłania ministrowi właściwemu do spraw pracy, w terminie do dnia 31 maja, informacji z działalności samorządu psychologów za rok poprzedni (art. 49 projektowanej ustawy).

Rozdział 2. projektowanej ustawy odnosi się do kwestii związanych z prawem wykonywania zawodu psychologa.

Ustawodawca w projektowanym art. 6 wskazał, że psycholog uzyskuje prawo wykonywania zawodu z dniem wpisu do Rejestru.

Rejestr prowadzi regionalna rada w systemie teleinformatycznym udostępnianym przez Krajową Radę. Zgodnie z art. 8 ust. 1 projektowanej ustawy Krajowa Rada udostępnia na stronie internetowej Krajowej Izby Psychologów, zwanej dalej „Krajową Izbą”, Rejestr obejmujący następujące dane psychologów: imię (imiona) i nazwisko, a także numer i datę wpisu do Rejestru oraz adnotację wykonujący zawód/niewykonyjący zawodu (art. 7 ust. 1 projektowanej ustawy). Adnotację o niewykonywaniu zawodu zamieszcza się w przypadku zaprzestania wykonywania zawodu psychologa przez czas określony lub orzeczenia kary dyscyplinarnej w postaci zawieszenia prawa wykonywania zawodu psychologa.

Rejestr jest rejestrem publicznym w rozumieniu ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. z 2024 r. poz. 1557 i 1717).

Wpisu do Rejestru dokonuje regionalna rada właściwa ze względu na adres zamieszkania psychologa. W przypadku braku miejsca zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej osób będących obywatelami państw członkowskich Unii Europejskiej, wpisu do Rejestru dokonuje regionalna rada właściwa dla m.st. Warszawy. Po wpisie do Rejestru psycholog przynależy do tej regionalnej izby, której rada dokonała wpisu, chyba że zmienił przynależność do regionalnej izby. Wpisów i zmian, w tym skreśleń, w Rejestrze, dokonuje właściwa regionalna rada.

W art. 6 ust. 5 projektowanej ustawy ustawodawca określa warunki, które psycholog musi spełnić, aby uzyskać wpis do Rejestru. Osoba ubiegająca się o wpis musi spełniać łącznie następujące wymagania:

- 1) ukończyć w Rzeczypospolitej Polskiej:

- a) studia pierwszego stopnia na kierunku psychologia i studia drugiego stopnia na kierunku psychologia oraz uzyskać tytuł zawodowy magistra, albo
 - b) jednolite studia magisterskie na kierunku psychologia oraz uzyskać tytuł zawodowy magistra, lub
- 2) posiadać dyplom wydany w państwie innym niż państwo członkowskie Unii Europejskiej, uznany za równoważny z dyplomem ukończenia studiów na kierunku psychologia uzyskiwanym w Rzeczypospolitej Polskiej, potwierdzający formalne kwalifikacje psychologa, lub
 - 3) posiadać kwalifikacje do wykonywania zawodu psychologa nabyte w państwie członkowskim Unii Europejskiej, uznane w Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (Dz. U. z 2023 r. poz. 334);
 - 4) korzystać w pełni z praw publicznych oraz mieć pełną zdolność do czynności prawnych;
 - 5) swoim dotychczasowym zachowaniem dawać rękojmię prawidłowego wykonywania zawodu psychologa, w szczególności nie być prawomocnie skazana za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego;
 - 6) legitymować się znajomością języka polskiego co najmniej na poziomie B2 w skali globalnej biegłości językowej według „Common European Framework of Reference for Languages: learning, teaching, assessment (CEFR) – Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie (ESOKJ)”. Obowiązek ten uważa się za spełniony jeżeli wnioskodawca ukończył studia w języku polskim lub uzyskał świadectwo dojrzałości po zdaniu egzaminu dojrzałości w języku polskim.

Wpis do Rejestru jest dokonywany w terminie 14 dni od dnia, w którym uchwała o wpisie stała się ostateczna, zgodnie z art. 7 ust. 4 projektowanej ustawy.

Psycholog ma obowiązek zgłoszenia zmiany danych objętych wnioskiem o wpis do Rejestru w terminie 30 dni od dnia zaistnienia zmiany. Do zgłoszenia załącza się dokumenty będące podstawą zmiany. W przypadku zmiany danych: imię (imiona) i nazwisko, do zgłoszenia dołącza się kopie dokumentów potwierdzających zmianę. Zgłoszenie będące podstawą zmiany danych objętych wnioskiem dokonuje się w formie dokumentowej, o której mowa w art. 77² ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2024 r. poz. 1061 i 1237) – art. 8 ust. 2 projektowanej ustawy.

W art. 9 projektowanej ustawy określono, jakie dane osoby ubiegającej się o przyznanie prawa wykonywania zawodu psychologa powinien zawierać wniosek o wpis do Rejestru, a w art. 10 projektowanej ustawy – dokumenty, które należy przedłożyć wraz z wnioskiem.

W art. 11 projektowana ustawa wprowadza procedurę uzupełniania lub poprawy wniosku oraz zastrzega, iż skutkiem zignorowania wezwania regionalnej rady do uzupełnienia lub poprawienia wniosku w terminie jest pozostawienie tego wniosku bez rozpoznania.

Zgodnie z art. 12 projektowanej ustawy do prowadzenia przez regionalną radę postępowań w sprawie uznania kwalifikacji zawodowych do wykonywania zawodu psychologa nabytych w

państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz świadczenia przez psychologów usług transgranicznych, mają zastosowanie przepisy ustawy o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej.

Regionalna rada podejmuje uchwałę w przedmiocie wpisu do Rejestru w terminie 30 dni od dnia doręczenia wniosku lub wykonania wezwania do jego uzupełnienia lub poprawienia (art. 13 ust. 1 projektowanej ustawy). Od uchwały regionalnej rady odmawiającej wpisu do Rejestru wnioskodawcy przysługuje odwołanie do Krajowej Rady w terminie 14 dni od dnia doręczenia uchwały (art. 13 ust. 3 projektowanej ustawy). Krajowa Rada rozpatruje odwołanie w terminie 30 dni od jego doręczenia i wydaje uchwałę (art. 13 ust. 4 projektowanej ustawy).

Od ostatecznej uchwały w przedmiocie wpisu do Rejestru, skargę do sądu administracyjnego może wnieść wnioskodawca lub minister właściwy do spraw pracy (art. 13 ust. 7 projektowanej ustawy).

W przypadku niepodjęcia uchwały w terminie 30 dni od dnia złożenia wniosku o wpis, wnioskodawca ma prawo złożyć skargę na bezczynność do sądu administracyjnego w terminie 30 dni od dnia, w którym upłynął termin dla podjęcia uchwały. Dotyczy to również niepodjęcia uchwały przez Krajową Radę w terminie 30 dni od dnia doręczenia odwołania (art. 13 ust. 6 projektowanej ustawy).

Do uchwał regionalnej rady i Krajowej Rady stosuje się przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 572), dotyczące decyzji administracyjnej (art. 13 ust. 5 projektowanej ustawy).

W art. 14 ust. 1 projektowanej ustawy uregulowana jest kwestia opłaty od wniosku o wpis do Rejestru. Jej wysokość nie może być wyższa niż 10% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku za ubiegły rok, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, w roku poprzedzającym rok, w którym wniosek został złożony, w drodze obwieszczenia, do dnia 15 stycznia każdego roku, zwanego dalej „przeciętnym wynagrodzeniem”. W granicach wskazanych przez projektowaną ustawę wysokość opłaty określa Krajowy Zjazd.

Wniosek o zmianę danych objętych wnioskiem o wpis do Rejestru oraz o skreślenie z Rejestru nie podlega opłacie (art. 14 ust. 2 projektowanej ustawy).

Regionalna rada wydaje zaświadczenie o wpisie do Rejestru. Za wydanie zaświadczenia regionalna rada pobiera opłatę w wysokości nie wyższej niż 1% przeciętnego wynagrodzenia. Wysokość opłaty określa Krajowy Zjazd. Zaświadczenie zawiera następujące dane: imię (imiona) i nazwisko, numer i datę wpisu do Rejestru, adnotację o wykonywaniu lub niewykonywaniu zawodu w dacie wydania zaświadczenia, wskazanie czynności, co do których psycholog jest ograniczony w wykonywaniu zawodu i okresu obowiązywania tego ograniczenia, w przypadku gdy orzeczono karę dyscyplinarną w postaci ograniczenia zakresu czynności w wykonywaniu zawodu psychologa (art. 14 ust. 3 projektowanej ustawy). Na wniosek psychologa regionalna rada wydaje:

- 1) zaświadczenie potwierdzające, że psycholog uzyskał w Rzeczypospolitej Polskiej prawo wykonywania zawodu oraz że otrzymał dyplom, świadectwo lub inny dokument

potwierdzający posiadanie kwalifikacji zawodowych w celu uznania tych kwalifikacji w państwie członkowskim. Do opłat za wydanie tego zaświadczenia mają zastosowanie przepisy ustawy o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej;

- 2) zaświadczenie potwierdzające, że psycholog posiada prawo wykonywania zawodu, którego nie został pozbawiony ani które nie zostało zawieszono, oraz że nie został ukarany przez sąd dyscyplinarny. Za wydanie tego zaświadczenia regionalna rada pobiera opłatę w wysokości nie wyższej niż 1% przeciętnego wynagrodzenia;
- 3) inne zaświadczenia wymagane przez właściwe organy innych niż Rzeczpospolita Polska państw członkowskich Unii Europejskiej zgodnie z przepisami prawa Unii Europejskiej. Do opłat za wydanie tego zaświadczenia mają zastosowanie przepisy ustawy o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej

Skreślenie z Rejestru, zgodnie z art. 15 projektowanej ustawy, następuje w enumeratywnie wymienionych przypadkach, to jest w razie: śmierci psychologa, zakończenia postępowania dotyczącego negatywnej opinii wydanej przez opiekuna, złożenia przez psychologa wniosku o skreślenie z Rejestru, prawomocnego orzeczenia wobec psychologa środka karnego w postaci utraty praw publicznych, prawomocnie orzeczonej wobec psychologa utraty albo ograniczenia zdolności do czynności prawnych, prawomocnego skazania psychologa za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego, prawomocnego orzeczenia wobec psychologa kary dyscyplinarnej skutkującej pozbawieniem prawa wykonywania zawodu psychologa, prawomocnego orzeczenia wobec psychologa środka karnego w postaci zakazu wykonywania zawodu, utraty przez cudzoziemca niebędącego obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej prawa pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, trwałej niezdolności do wykonywania zawodu psychologa.

Skreślenie z Rejestru następuje na skutek uchwały stwierdzającej utratę prawa wykonywania zawodu psychologa podjętej przez regionalną radę (art. 15 ust. 1 projektowanej ustawy). Niezwłocznie po uprawomocnieniu się wobec psychologa orzeczeń w przedmiocie:

- 1) środka karnego w postaci utraty praw publicznych,
- 2) utraty albo ograniczenia zdolności do czynności prawnych,
- 3) skazania za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego,
- 4) środka karnego w postaci zakazu wykonywania zawodu,

sąd wydający orzeczenie zawiadamia o jego wydaniu właściwą regionalną radę oraz każdy podmiot, w którym psycholog jest zatrudniony (art. 15 ust. 3 projektowanej ustawy).

Psycholog wpisany do Rejestru może przynależeć tylko do jednej regionalnej izby. Przepis art. 16 projektowanej ustawy umożliwia psychologom zmianę przynależności do regionalnej izby.

Rozdział 3. projektowanej ustawy reguluje zasady wykonywania zawodu psychologa.

W celu zapoznania z praktycznymi aspektami etycznych standardów wykonywania zawodu psychologa oraz udzielania wsparcia psychologowi rozpoczynającemu wykonywanie zawodu przez wzmocnienie kompetencji zawodowych, psycholog po uzyskaniu wpisu do Rejestru, współpracuje z opiekunem w sprawach dotyczących rozwoju zawodowego (art. 17 ust. 1 i 2 projektowanej ustawy). Opieka ma charakter konsultacyjny, a nie nadzorczy. Opiekunem jest

psycholog, który wykonuje zawód co najmniej przez 3 lata i złoży oświadczenie o treści wskazanej w art. 17 ust. 3 projektowanej ustawy.

Krajowa Rada ustala zasady i formy realizacji współpracy z opiekunem. Zasady te powinny obejmować w szczególności:

- 1) liczbę godzin współpracy z opiekunem, jednak nie mniej niż 750 godzin i nie więcej niż 900 godzin (w ciągu 24 miesięcy od dnia doręczenia psychologowi pisemnej informacji o wyznaczeniu opiekuna);
- 2) wzory dokumentów poświadczających tę współpracę, w tym wzór notatki o odbytym spotkaniu, która zawiera co najmniej podpis opiekuna i określenie tematyki spotkania lub konsultacji z opiekunem;
- 3) szczegółowe elementy opinii końcowej, o której mowa w art. 20 ust. 3, w zakresie nieuregulowanym przez ustawę;
- 4) szczegółowe elementy opinii okresowej, o której mowa w art. 20 ust. 6, w zakresie nieuregulowanym przez ustawę;
- 5) rekomendacje dla opiekunów dotyczące sposobu współpracy, które zawierają co najmniej wytyczne dotyczące sposobu weryfikacji rzetelności pracy psychologa oraz znajomości i praktycznego zastosowania ustawy i Kodeksu Etyki Zawodowej;
- 6) listę zagadnień do omówienia w ramach współpracy z opiekunem, uwzględniającą co najmniej zasady etyki zawodowej, praktyczne aspekty zastosowania wiedzy z zakresu psychologii, zasady udzielania świadczeń psychologicznych, w tym przestrzegania tajemnicy zawodowej, prowadzenia dokumentacji psychologicznej, zgody na wykonywanie świadczeń psychologicznych;
- 7) formę współpracy z opiekunem, w tym obowiązkową liczbę godzin spotkań w trybie stacjonarnym (art. 17 ust. 5 projektowanej ustawy).

Zgodnie z projektowaną ustawą psycholog, którego dotyczy obowiązek współpracy z opiekunem, do czasu wydania końcowej opinii pozytywnej nie jest uprawniony do udzielania świadczeń psychologicznych na potrzeby postępowania przygotowawczego w ramach postępowania karnego, postępowań sądowych, postępowań administracyjnych oraz postępowań rekrutacyjnych do publicznych: organów, instytucji, jednostek budżetowych oraz służb mundurowych.

Zgodnie z art. 20 projektowanej ustawy, okres współpracy z opiekunem nie może być krótszy niż 9 miesięcy i nie może przekroczyć 24 miesięcy. Okres ten liczony jest od dnia doręczenia psychologowi pisemnej informacji o wskazaniu opiekuna przez regionalną radę. W okresie tych 24 miesięcy psycholog i opiekun mogą elastycznie zaplanować ustaloną przez Krajową Radę ilość godzin współpracy. Podczas tego okresu mogą występować przerwy wynikające np. z choroby, z urlopu wypoczynkowego czy rodzicielskiego. W terminie 30 dni od dnia zakończenia współpracy z opiekunem, opiekun wydaje pisemną opinię końcową na temat rozwoju zawodowego i możliwości kontynuacji wykonywania zawodu przez psychologa. Opinia może być pozytywna albo negatywna, jednakże w przypadku niepodjęcia współpracy z opiekunem, opiekun jest zobowiązany wydać opinię negatywną (art. 20 ust. 1 projektowanej

ustawy). Opinia końcowa jest sporządzana w oparciu o co najmniej 5 opinii okresowych, wydawanych po każdym zrealizowanych 150 godzinach współpracy z opiekunem. W przypadku zmiany opiekuna nowy opiekun bierze pod uwagę opinie okresowe wydane przez poprzedniego opiekuna. Opiekun przekazuje opinie okresowe do wiadomości psychologa, a opinię końcową do psychologa i do właściwej regionalnej rady (art. 20 ust. 4 i 7 projektowanej ustawy).

W przypadku negatywnej opinii końcowej opiekuna, psychologowi służy odwołanie do regionalnej rady, w terminie 14 dni od dnia doręczenia opinii. Regionalna rada rozpatruje wówczas odwołanie w drodze uchwały, w terminie 30 dni od jego doręczenia (art. 20 ust. 8 i 9 projektowanej ustawy). Konsekwencją utrzymania negatywnej opinii w zakończonym postępowaniu jest skreślenie psychologa z Rejestru.

Wysokość wynagrodzenia opiekuna, zgodnie z art. 47 ust. 2 pkt 3 projektowanej ustawy, ustala Krajowa Rada. Wynagrodzenie jest finansowane ze środków będących w dyspozycji samorządu psychologów.

Psycholog, zgodnie z art. 22 projektowanej ustawy, od dnia wpisu do Rejestru wykonuje zawód samodzielnie, zgodnie z aktualnym stanem wiedzy psychologicznej, z należytą starannością oraz zasadami etyki zawodowej, jak również z poszanowaniem prywatności i godności osobistej odbiorców świadczeń psychologicznych oraz osób trzecich. Psycholog jest obowiązany do ochrony danych osobowych uzyskanych w związku z wykonywaniem zawodu.

Samodzielne wykonywanie zawodu dotyczy wszystkich psychologów, także tych współpracujących z opiekunem. Zasady etyki zawodowej zawiera Kodeks Etyki Zawodowej, uchwalony przez Krajowy Zjazd. Przestrzeganie zasad etyki zawodowej jest podstawowym źródłem budowania zaufania do zawodu psychologa i wyznacznikiem należytej staranności w wykonywaniu zawodu.

Wykonywanie zawodu psychologa polega na udzielaniu świadczeń psychologicznych (art. 23 ust. 1 projektowanej ustawy). Świadczeniami psychologicznymi są:

- 1) diagnoza psychologiczna, polegająca na rozpoznawaniu za pomocą metod psychologicznych, opartych na dowodach naukowych, właściwości funkcjonowania psychologicznego odbiorcy świadczeń psychologicznych oraz jego psychologicznych przyczyn i skutków;
- 2) opiniowanie psychologiczne, polegające na opisie aktualnego funkcjonowania psychologicznego odbiorcy świadczeń psychologicznych, sporządzonym na piśmie na podstawie przeprowadzonego badania psychologicznego;
- 3) orzekanie psychologiczne, polegające na formułowaniu na piśmie diagnozy psychologicznej o aktualnym funkcjonowaniu odbiorcy świadczeń psychologicznych na podstawie przepisów odrębnych;
- 4) udzielanie pomocy psychologicznej, polegającej na stosowaniu form oddziaływania psychologicznego ukierunkowanych na rozwój, podnoszenie jakości życia, profilaktykę, zachowanie i przywracanie zdrowia psychicznego, zapobieganie, zmniejszanie i usuwanie nieprawidłowości dotyczących zdrowia psychicznego

odbiorcy świadczeń psychologicznych oraz wsparcie w sytuacji doświadczenia kryzysu, traumy lub stresu;

- 5) prowadzenie psychoterapii przez psychologa w przypadku nabycia przez niego uprawnień psychoterapeuty na podstawie odrębnych przepisów (art. 23 ust. 2 projektowanej ustawy). Jednocześnie projektowana ustawa precyzuje, że wskazanie psychoterapii jako świadczenia psychologicznego nie ogranicza prawa do prowadzenia psychoterapii osobom, które nabyły na podstawie odrębnych przepisów uprawnienia psychoterapeuty i nie posiadają prawa do wykonywania zawodu psychologa.

Zgodnie z art. 24 projektowanej ustawy, za wykonywanie zawodu psychologa uznaje się również prowadzenie przez psychologa: badań naukowych i prac rozwojowych w zakresie psychologii, prowadzenie działalności dydaktycznej w zakresie psychologii, działalności w zakresie doskonalenia zawodowego psychologów, a także kierowanie przez psychologa pracą zawodową osób wykonujących zawód psychologa oraz sprawowanie funkcji z wyboru w organach samorządu psychologów lub wykonywanie pracy na rzecz tego samorządu w zakresie realizacji jego zadań.

Art. 25 projektowanej ustawy warunkuje podjęcie i wykonywanie świadczeń psychologicznych od uzyskania zgody odbiorcy świadczeń psychologicznych, po uprzednim poinformowaniu odbiorcy o jego prawach określonych w projektowanej ustawie oraz celu i zakresie planowanych świadczeń psychologicznych.

W przypadku, gdy odbiorcą świadczeń psychologicznych jest małoletni lub osoba ubezwłasnowolniona i przepisy odrębne nie stanowią inaczej, zgodę wyraża jego przedstawiciel ustawowy, a w sytuacji braku przedstawiciela ustawowego opiekun faktyczny, o którym mowa w art. 3 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz. U. z 2024 r. poz. 581), po otrzymaniu informacji o prawach odbiorcy świadczeń psychologicznych określonych w ustawie oraz celu i zakresie planowanych świadczeń psychologicznych. Projektodawca nie różnicuje osób ubezwłasnowolnionych częściowo i osób ubezwłasnowolnionych całkowicie w zakresie ich praw związanych z udzielanymi świadczeniami psychologicznymi.

Z uwagi na dobro małoletnich w przepisach projektowanej ustawy wprowadzono rozwiązania chroniące takich odbiorców świadczeń psychologicznych. Przewidziano, że jeżeli odbiorca świadczeń psychologicznych ukończył 16 lat, dla podjęcia i wykonywania świadczeń psychologicznych wymagana jest także jego zgoda. Uprzednio należy udzielić mu informacji o jego prawach określonych w ustawie oraz celu i zakresie planowanych świadczeń psychologicznych.

Podobnie, ze względu na ochronę osób ubezwłasnowolnionych przyjęto, że jeżeli osoba ubezwłasnowolniona jest w stanie z rozeznaniem wypowiedzieć opinię w sprawie skorzystania ze świadczeń psychologicznych, konieczne jest uzyskanie także jej zgody (art. 25 ust. 4 projektowanej ustawy). Projektowana ustawa zabezpiecza również prawo osoby ubezwłasnowolnionej do otrzymania informacji o jej prawach określonych w ustawie oraz celu i zakresie planowanych świadczeń psychologicznych.

W przypadku sprzecznych oświadczeń odbiorcy świadczeń psychologicznych i jego przedstawiciela ustawowego, zgodę na podjęcie i wykonywanie świadczeń psychologicznych wyraża sąd opiekuńczy właściwy ze względu na miejsce zamieszkania odbiorcy świadczeń psychologicznych (art. 25 ust. 5 projektowanej ustawy).

Natomiast, jeżeli odbiorca świadczeń psychologicznych nie ukończył 16 lat i jest w stanie z rozeznanem wypowiedzieć opinię w sprawie skorzystania ze świadczeń psychologicznych, psycholog powinien wysłuchać jego zdania. Psycholog informuje takiego odbiorcę w sposób przystępny o jego prawach określonych w ustawie oraz celu i zakresie planowanych świadczeń psychologicznych. Analogiczne rozwiązanie projektodawca wprowadził wobec osób ubezwłasnowolnionych (art. 25 ust. 7 projektowanej ustawy).

Zgoda nie jest wymagana w przypadku, gdy obowiązek poddania się świadczeniom psychologicznym wynika z odrębnych przepisów. Po udzieleniu świadczeń psychologicznych psycholog informuje odbiorcę świadczeń psychologicznych, jego przedstawiciela ustawowego lub opiekuna faktycznego o swoich wnioskach, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej (art. 25 ust. 8 i 10 projektowanej ustawy). Zgoda przedstawiciela ustawowego małoletniego lub osoby ubezwłasnowolnionej nie jest również wymagana, gdy osoba ta zwróci się z uzasadnioną potrzebą objęcia jej pomocą psychologiczną w sytuacji doświadczania kryzysu, traumy lub stresu (art. 25 ust. 9 projektowanej ustawy).

W projektowanej ustawie wyraźnie wskazano, że przy wykonywaniu zawodu psycholog nie jest związany poleceniem co do treści diagnozy psychologicznej, opinii psychologicznej, orzeczenia psychologicznego lub doboru metod psychologicznych (art. 26 ust. 1 projektowanej ustawy). Należy wyjaśnić, że wybór metody psychologicznej oznacza także wybór czasu, miejsca i formy udzielanego świadczenia psychologicznego. Powyższe ma na celu zapewnienie niezależności w wykonywaniu zawodu psychologa. Prawo odmowy udzielenia świadczenia przysługuje psychologowi w przypadkach, które określać będzie Kodeks Etyki Zawodowej. Jednakże psycholog ma obowiązek udzielać świadczeń psychologicznych w każdym przypadku, gdy zwłoka w jej udzieleniu mogłaby spowodować niebezpieczeństwo utraty życia, ciężkiego uszkodzenia ciała lub ciężkiego rozstroju zdrowia. Nie jest konieczna wówczas zgoda przedstawiciela ustawowego albo opiekuna faktycznego małoletniego czy ubezwłasnowolnionego. Ponadto w art. 26 ust. 4 projektodawca odstępuje od wymogu uzyskania zgody gdy odbiorca świadczeń psychologicznych nie ma przedstawiciela ustawowego ani opiekuna faktycznego albo porozumienie się z tymi osobami jest niemożliwe. W przypadku odmowy udzielenia świadczeń psychologicznych psycholog ma obowiązek bez zbędnej zwłoki uprzedzić o tym odbiorcę świadczeń psychologicznych lub jego przedstawiciela ustawowego oraz jeżeli przepisy odrębne nie stanowią inaczej, wskazać innego psychologa lub instytucję, gdzie odbiorca świadczeń psychologicznych może uzyskać właściwe świadczenia psychologiczne (art. 26 ust. 5 projektowanej ustawy).

Informację o odmowie udzielenia świadczeń psychologicznych psycholog obowiązany jest odnotować w prowadzonej dokumentacji psychologicznej i uzasadnić. W przypadku powzięcia przez psychologa wątpliwości diagnostycznych lub terapeutycznych psycholog powinien skonsultować problem z innym specjalistą. Informację o konsultacji odnotowuje się w prowadzonej dokumentacji i uzasadnia.

Projektowana ustawa w art. 27 chroni poufność informacji wymienianych między odbiorcą świadczeń psychologicznych a psychologiem, uzyskanych w związku z wykonywaniem zawodu psychologa. Psycholog jest obowiązany zachować w tajemnicy wszystko, o czym dowiedział się w związku z udzielaniem świadczeń psychologicznych. W ten sposób chronione są także informacje dotyczące osób, do których odbiorca świadczeń psychologicznych odnosi się w związku z korzystaniem ze świadczeń psychologicznych.

Z wyżej powołanego przepisu jednoznacznie wynika, iż kwestia zachowania tajemnicy zawodowej posiada bezwzględnie obowiązującą moc prawną. Jedynie w enumeratywnie wskazanych przypadkach doznaje ona pewnych ograniczeń, to jest, gdy:

- 1) wynika to z odrębnych przepisów;
- 2) zachowanie tajemnicy może stanowić niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia odbiorcy świadczeń psychologicznych lub innych osób;
- 3) zachodzi potrzeba, wyłącznie w celu udzielenia dalszych świadczeń, przekazania innemu specjalście niezbędnych informacji o odbiorcy świadczeń psychologicznych związanych z udzielanym świadczeniem psychologicznym, po uprzednim uzyskaniu na to zgody od odbiorcy świadczeń psychologicznych albo jego przedstawiciela ustawowego;
- 4) świadczenie psychologiczne zostało wykonane na zlecenie podmiotu, uprawnionego na podstawie odrębnych przepisów, wyłącznie w odniesieniu do tego podmiotu;
- 5) odbiorca świadczeń psychologicznych lub jego przedstawiciel ustawowy wyrażą pisemną zgodę na ujawnienie tajemnicy, po uprzednim poinformowaniu o skutkach jej ujawnienia. Nie dotyczy to sytuacji, gdy dobro odbiorcy świadczeń psychologicznych jest zagrożone, a zgodę na ujawnienie tajemnicy wyraził wyłącznie przedstawiciel ustawowy.

W sytuacji, gdy świadczenie psychologiczne jest udzielane jednocześnie więcej niż jednemu odbiorcy świadczeń psychologicznych, pisemna zgoda na ujawnienie tajemnicy jest wymagana od wszystkich odbiorców tego świadczenia psychologicznego.

Zgodnie z art. 27 ust. 5 projektowanej ustawy psycholog jest związany tajemnicą również po śmierci odbiorcy świadczeń psychologicznych, chyba że zgodę na ujawnienie tajemnicy wyrazi w formie pisemnej osoba bliska w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta. Osoba bliska wyznacza również zakres ujawnienia tajemnicy. Odbiorca świadczeń psychologicznych może sprzeciwić się za życia ujawnieniu tajemnicy. Sprzeciw wobec ujawnienia tajemnicy może zgłosić również inna osoba bliska. W przypadku sporu między osobami bliskimi o ujawnienie tajemnicy lub o zakres jej ujawnienia, zgodę na ujawnienie tajemnicy wyraża sąd w postępowaniu nieprocesowym na wniosek osoby bliskiej lub psychologa. Psycholog może wystąpić z wnioskiem do sądu także w przypadku uzasadnionych wątpliwości, czy osoba występująca o ujawnienie tajemnicy lub sprzeciwiająca się jej ujawnieniu jest osobą bliską. Sąd, wyrażając zgodę na ujawnienie tajemnicy, może określić zakres jej ujawnienia.

Kwestie związane z dokumentacją psychologiczną reguluje art. 28 projektowanej ustawy. Psycholog ma obowiązek prowadzenia dokumentacji psychologicznej odbiorcy świadczeń psychologicznych.

Dokumentacja psychologiczna zawiera co najmniej:

- 1) oznaczenie odbiorcy świadczeń psychologicznych, pozwalające na ustalenie jego tożsamości:
 - a) imię (imiona) i nazwisko,
 - b) datę urodzenia,
 - c) adres zamieszkania,
 - d) numer PESEL, jeżeli został nadany, a w przypadku osób, które nie mają nadanego numeru PESEL – rodzaj i numer dokumentu potwierdzającego tożsamość oraz nazwę państwa, które go wydało,
 - e) w przypadku gdy odbiorcą świadczeń psychologicznych jest małoletni lub osoba ubezwłasnowolniona – imię (imiona) i nazwisko przedstawiciela ustawowego oraz adres jego zamieszkania;
- 2) oznaczenie psychologa udzielającego świadczeń psychologicznych;
- 3) opis udzielonych mu świadczeń psychologicznych;
- 4) datę sporządzenia.

Dokumentacja psychologiczna jest objęta tajemnicą. Dokumentację przechowuje się w postaci papierowej lub elektronicznej w warunkach organizacyjnych i technicznych zapewniających jej ochronę przed zniszczeniem, uszkodzeniem lub utratą oraz uniemożliwiających dostęp osób nieupoważnionych. Określone zostały również zasady prowadzenia, przechowywania, przekazywania i niszczenia dokumentacji psychologicznej.

Projektowana ustawa określa w art. 28 ust. 9 i 10 okresy przechowywania dokumentacji psychologicznej. Psycholog jest obowiązany przechowywać dokumentację przez okres 5 lat od końca roku kalendarzowego, w którym udzielanie świadczeń psychologicznych zostało zakończone, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej. Z kolei w przypadku, gdy odbiorcą świadczeń psychologicznych jest małoletni, dokumentację psychologiczną przechowuje się przez okres 5 lat, od końca roku kalendarzowego, w którym małoletni osiągnął pełnoletność, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej. Ustanowienie kilkuletnich okresów przechowywania dokumentacji psychologicznej jest konieczne i niezbędne dla realizacji celów przetwarzania danych zawartych w tej dokumentacji, aby w pełni dotrzymane zostały zasady rzetelności, przejrzystości, celowości i ograniczenia przechowywania z art. 5 ust. 1 lit. a, b oraz e RODO. Jednocześnie do przechowywania dokumentacji psychologicznej dołączonej do dokumentacji medycznej stosuje się zasady określone w art. 29 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta.

Jednocześnie projektowana ustawa gwarantuje odbiorcy świadczeń psychologicznych prawo do dostępu do dokumentacji psychologicznej dotyczącej udzielonych mu świadczeń psychologicznych, z wyłączeniem arkuszy testów psychologicznych oraz notatek roboczych psychologa o znaczeniu krótkotrwałym. W przypadku, gdy odbiorcą świadczeń psychologicznych jest małoletni lub osoba ubezwłasnowolniona, dokumentację psychologiczną udostępnia się jego przedstawicielowi ustawowemu. Psycholog może odmówić

dostępu do dokumentacji przedstawicielowi ustawowemu w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy dobro odbiorcy świadczeń psychologicznych jest zagrożone.

Dokumentacja psychologiczna udostępniana jest również: sądom oraz prokuraturom w zakresie, w jakim dokumentacja psychologiczna jest niezbędna dla potrzeb prowadzonego postępowania, sądom dyscyplinarnym i rzecznikom dyscyplinarnym w związku z prowadzonym postępowaniem w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów oraz uprawnionym na mocy odrębnych przepisów organom i instytucjom, jeżeli świadczenie psychologiczne zostało wykonane na ich wniosek. Zgodnie z art. 29 projektowanej ustawy, prawem i obowiązkiem psychologa od dnia wpisu do Rejestru jest doskonalenie zawodowe poprzez kształcenie ustawiczne. Doskonalenie zawodowe psychologów stanowi jedno z naczelných zadań samorządu zawodowego. Zasady doskonalenia zawodowego określa Krajowy Zjazd (art. 45 pkt 6 projektowanej ustawy). Natomiast regionalne rady mają za zadanie organizować lub koordynować doskonalenie zawodowe psychologa (art. 58 ust. 2 pkt 3 projektowanej ustawy).

Przebieg doskonalenia zawodowego psychologa dokumentuje się w karcie doskonalenia zawodowego, którą prowadzi regionalna rada (art. 29 ust. 3 projektowanej ustawy). W projekcie wskazano, jakie dane i informacje powinna zawierać karta doskonalenia zawodowego. Psycholog przekazuje regionalnej radzie dokumenty potwierdzające realizację obowiązku doskonalenia zawodowego, a regionalna rada wypełnia kartę doskonalenia zawodowego.

Art. 30 projektowanej ustawy nakłada na psychologa, który zamierza zaprzestać wykonywania zawodu przez czas określony, obowiązek niezwłocznego zgłoszenia tego właściwej regionalnej radzie w formie pisemnej. Instytucję zaprzestania wykonywania zawodu psychologa należy odróżnić od instytucji zawieszenia prawa wykonywania zawodu psychologa – ta ostatnia jest karą dyscyplinarną.

Rozdział 4. projektowanej ustawy określa strukturę organizacyjną samorządu psychologów, precyzuje uprawnienia i zadania jego poszczególnych organów oraz zasady ich funkcjonowania.

Z art. 31 projektowanej ustawy wprost wynika, że psychologowie są zorganizowani na zasadach samorządu zawodowego. Jest on niezależny w wykonywaniu swoich zadań i podlega tylko przepisom ustaw. Zawód psychologa jako zawód zaufania publicznego charakteryzuje się obowiązkową przynależnością do samorządu zawodowego.

Samorząd jest dwuinstancyjny (art. 32 projektowanej ustawy). Jego jednostkami organizacyjnymi są Krajowa Izba Psychologów oraz regionalne izby psychologów. Liczbę i obszar działania poszczególnych regionalnych izb ustala Krajowy Zjazd, z tym zastrzeżeniem, że liczba regionalnych izb nie może być mniejsza niż cztery. Obszar regionalnych izb musi uwzględniać podział administracyjny Rzeczypospolitej Polskiej na województwa. Krajowa Izba i regionalne izby posiadają osobowość prawną.

Art. 33 projektowanej ustawy wskazuje, że siedzibą Krajowej Izby jest Warszawa.

Zgodnie z art. 34 projektowanej ustawy, do zadań samorządu należy w szczególności: sprawowanie pieczy nad należytym wykonywaniem zawodu psychologa, ustanawianie zasad etyki zawodowej dotyczących wykonywania zawodu psychologa oraz dbanie o ich przestrzeganie, prowadzenie postępowania w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów, reprezentowanie psychologów i ochrona ich interesów zawodowych, doskonalenie zawodowe psychologów, współdziałanie z organami administracji publicznej oraz organizacjami w kraju i za granicą w sprawach dotyczących wykonywania zawodu psychologa, opiniowanie aktów prawnych dotyczących zawodu psychologa, a także zarządzanie majątkiem własnym.

W art. 35 projektowanej ustawy wskazano, że wybory do organów samorządu psychologów są równe, powszechne i odbywają się w głosowaniu tajnym przy nieograniczonej liczbie kandydatów. Czynne i bierne prawo wyborcze przysługuje wszystkim członkom izb psychologów, z wyłączeniem prawomocnie skazanych na karę zawieszenia prawa wykonywania zawodu, przez okres 6 lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia lub członków, wobec których sąd orzekł prawomocnie środek karny pozbawienia praw publicznych lub środek karny polegający na zakazie wykonywania zawodu albo sąd lub prokurator wydał postanowienie o zastosowaniu środka zapobiegawczego w postaci zawieszenia wykonywania zawodu. Dodać należy, że samo bierne prawo wyborcze zostanie utracone również w przypadku orzeczenia wobec psychologa kary dyscyplinarnej: upomnienia, nagany, kary pieniężnej, ograniczenia zakresu czynności w wykonywaniu zawodu (art. 95 ust. 5) – w tym wypadku utrata prawa nastąpi na okres 3 lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia.

Wskazane zostały zasady wyboru delegatów na Krajowy Zjazd i regionalny zjazd. I tak delegatami na Krajowy Zjazd są psychologowie z każdej regionalnej izby, w liczbie proporcjonalnej do ich liczebności w regionalnych izbach. Natomiast delegatami na regionalny zjazd są psychologowie z danej regionalnej izby, w liczbie proporcjonalnej do ich liczebności w tej izbie. Wyboru delegatów dokonuje się spośród członków regionalnej izby, którzy zgłosili chęć kandydowania i dokonują go członkowie regionalnej izby. Wspomniani delegaci mogą być wybierani w trybie korespondencyjnym, w tym także w formie elektronicznej. Warunki wyborów w trybie korespondencyjnym odpowiadają zasadom wskazanym w art. 5 ogólnego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1, Dz. Urz. UE L 127 z 23.05.2018, str. 2 oraz Dz. Urz. UE L 74 z 04.03.2021, str. 35). Obowiązkiem delegata jest udział w zjeździe, na który został wybrany (art. 35 ust. 6 projektowanej ustawy).

W myśl art. 36 projektowanej ustawy organ samorządu psychologów podejmuje uchwałę zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy członków. W przypadku równej liczby głosów decyduje głos przewodniczącego. Organy mogą obradować na posiedzeniach prowadzonych z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej, o których mowa w art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz. U. z 2024 r. poz. 1513 i 1932). Posiedzenia są protokołowane (art. 36 ust. 4 projektowanej ustawy).

Zgodnie z art. 38 projektowanej ustawy, kadencja organów samorządu trwa 4 lata, jednakże przewidziano, że działają one do czasu ukonstytuowania się nowo wybranych organów. Tej samej funkcji w tym samym organie samorządu psychologów nie można sprawować dłużej niż przez dwie następujące po sobie kadencje. Pełnienie funkcji dłużej niż przez 24 miesiące w danej kadencji przyjmuje się za pełnienie tej funkcji przez pełną kadencję. Członkowie organów mogą być odwołani przez organ, który ich wybrał. Przewidziana została również instytucja wygaśnięcia mandatu członka organu samorządu na skutek: zrzeczenia się mandatu, odwołania przez organ, skreślenia z Rejestru, prawomocnego orzeczenia kar dyscyplinarnych w postaci: nagany, kary pieniężnej, ograniczenia zakresu czynności w wykonywaniu zawodu psychologa na okres od 6 miesięcy do 2 lat, zawieszenia prawa wykonywania zawodu, pozbawienia prawa wykonywania zawodu, skreślenia z Rejestru, a także skazania prawomocnym wyrokiem sądu za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego. Dodatkowo mandat rzecznika dyscyplinarnego i mandat Krajowego Rzecznika Dyscyplinarnego ulega zawieszeniu, jeżeli przeciwko niemu toczy się postępowanie karne lub postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów.

Wygaśnięcie mandatu powoduje zmiana przez psychologa przynależności do regionalnej izby wyłącznie w organie regionalnej izby, do której psycholog dotychczas przynależał (art. 38 ust. 7 projektowanej ustawy)..

W razie wygaśnięcia mandatu na miejsce członka organu samorządu psychologów wstępuje kandydat, który w wyborach do tego organu uzyskał kolejną największą liczbę głosów, a nie utracił biernego prawa wyborczego. Przy równej liczbie głosów decyduje kolejność umieszczenia na liście kandydatów (art. 38 ust. 8 projektowanej ustawy).

Konsekwencją utworzenia samorządu psychologów jest uzyskanie prawa do wykonywania tego zawodu tylko i wyłącznie przez osoby w nim zrzeszone. Z tym monopolem samorządu psychologów wiążą się pewne obciążenia finansowe, które obligatoryjnie muszą ponosić członkowie samorządu. Samorząd zawodowy powinien samofinansować swoją działalność. Środki na te cele zgodnie z art. 39 projektowanej ustawy pochodzą ze: składek członkowskich, opłat pobieranych od wniosków o wpis do Rejestru, opłat za wydanie zaświadczeń wskazanych w projektowanej ustawie, kar pieniężnych będących karami dyscyplinarnymi, prowadzenia działalności gospodarczej oraz z innych źródeł, a w szczególności z zapisów, darowizn i dotacji. Należy wyjaśnić, że dotacje, o których mowa w tym przepisie nie obejmują dotacji celowej określonej w art. 150 projektowanej ustawy. Możliwość dotowania samorządów zawodowych przewidują również przepisy dotyczące innych zawodów regulowanych (np. art. 63 ustawy o radcach prawnych lub art. 135 ustawy o zawodzie ratownika medycznego oraz samorządzie ratowników medycznych).

Wszelka działalność związana z warunkami wykonywania zawodu psychologa jest przeprowadzana w ramach struktur własnych przez jej organy. Składki członkowskie stanowią środki finansowe przeznaczone na cele związane z działalnością samorządu, która ma służyć interesom psychologów i zaspokajaniu ich potrzeb. Psycholog płaci składki członkowskie, ale w zamian za to ma prawo korzystać z ochrony i pomocy organów samorządu przy wykonywaniu zawodu oraz z różnych form doskonalenia zawodowego organizowanych przez organy samorządu. Ze względu na doniosłość składek dla funkcjonowania samorządu

psychologów, przepisy projektowanej ustawy przewidują możliwość ściągnięcia należnych i nieuiszczonych przez psychologa składek członkowskich w trybie przepisów ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2023 r. poz. 2505, z późn. zm.) – art. 40 projektowanej ustawy.

Za utrzymanie i rozwój systemu teleinformatycznego, w którym prowadzony jest Rejestr odpowiada Krajowa Rada. Administratorem danych osobowych znajdujących się w Rejestrze, we wnioskach o wpis do Rejestru oraz w dokumentach obligatoryjnie dołączanych do tych wniosków jest regionalna rada i Krajowa Rada (art. 41 ust. 1 i 2 projektowanej ustawy).

W Rozdziale 4 wprowadzony został Oddział 1 regulujący kwestie związane z funkcjonowaniem Krajowej Izby Psychologów. W myśl art. 42 projektowanej ustawy organami Krajowej Izby są: Krajowy Zjazd Psychologów, Krajowa Rada Psychologów, Krajowy Sąd Dyscyplinarny oraz Krajowy Rzecznik Dyscyplinarny. Art. 43 projektowanej ustawy statuuje, iż najwyższą władzą Krajowej Izby jest Krajowy Zjazd, w którym biorą udział delegaci wybrani przez regionalne zjazdy. Krajowy Zjazd jest zwoływany przez Krajową Radę. Ogłoszenie o Krajowym Zjeździe zamieszcza się na stronie internetowej Krajowej Izby co najmniej na 21 dni przed terminem zjazdu (art. 44 projektowanej ustawy). Powinno ono zawierać co najmniej: datę, godzinę i miejsce Krajowego Zjazdu, porządek obrad, sposób i czas trwania rejestracji uczestnictwa w Krajowym Zjeździe. Informacja o ogłoszeniu o Krajowym Zjeździe jest wysyłana na adres poczty elektronicznej delegatów. Zaznacza się jednocześnie, iż prawo uczestniczenia w Krajowym Zjeździe mają delegaci będący członkami samorządu w dniu rejestracji uczestnictwa w Krajowym Zjeździe.

Art. 45 projektowanej ustawy określa zadania Krajowego Zjazdu, które obejmują: kierowanie działalnością Krajowej Izby, wybór i odwoływanie: Prezesa Krajowej Rady i 4 członków Krajowej Rady, Krajowej Komisji Rewizyjnej, Krajowego Sądu Dyscyplinarnego (i członków tych organów, w tym Prezesa Krajowego Sądu Dyscyplinarnego) oraz Krajowego Rzecznika Dyscyplinarnego i jego zastępców, podejmowanie uchwał w sprawach objętych zakresem działania Krajowej Izby, uchwalenie Regulaminu Krajowej Izby, uchwalanie Kodeksu Etyki Zawodowej, określanie zasad i form doskonalenia zawodowego, uchwalanie budżetu Krajowej Izby, ustalanie podstawowych zasad gospodarki finansowej samorządu psychologów, w tym wysokości składki członkowskiej, terminów jej płatności oraz zasad jej podziału, opłat pobieranych od wniosku o wpis do Rejestru, opłat pobieranych za wydanie zaświadczenia o wpisie do Rejestru, zaświadczenia o orzeczonych karach oraz zaświadczenia potwierdzającego, że psycholog posiada prawo wykonywania zawodu, którego nie został pozbawiony ani które nie zostało zawieszona, oraz że nie został ukarany przez sąd dyscyplinarny, rozpatrywanie i zatwierdzanie sprawozdania Krajowej Rady z wykonania budżetu, rozpatrywanie i zatwierdzanie sprawozdań oraz udzielanie absolutorium Krajowej Radzie, Krajowej Komisji Rewizyjnej, Krajowemu Sądowi Dyscyplinarnemu i Krajowemu Rzecznikowi Dyscyplinarnemu, ustalanie liczby i obszaru działania poszczególnych regionalnych izb, ustalanie z każdej regionalnej izby liczby delegatów na regionalny zjazd, ustalenie z każdej regionalnej izby liczby delegatów na Krajowy Zjazd, ustalanie liczby członków Krajowej Rady, o których mowa w art. 48 ust. 1 pkt 1 projektowanej ustawy, określanie sposobu zaprzestania wykonywania zawodu oraz określanie standardów pracy w zawodzie psychologa.

W art. 46 projektowanej ustawy przewiduje się możliwość zwołania przez Krajową Radę Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu, z jej własnej inicjatywy lub na wniosek: Krajowej Komisji Rewizyjnej, co najmniej jednej regionalnej rady lub ministra właściwego do spraw pracy. Wniosek wskazuje proponowany porządek obrad lub konieczność podjęcia określonej uchwały wraz z jej projektem. Nadzwyczajny Krajowy Zjazd zwołuje się w ciągu 30 dni od dnia doręczenia wniosku. Delegatami na ten Zjazd są delegaci wybrani na ostatni Krajowy Zjazd.

Zgodnie z brzmieniem art. 47 projektowanej ustawy działalnością Krajowej Izby w okresie między Krajowymi Zjazdami kieruje Krajowa Rada. Do jej zadań należy: określanie sposobu prowadzenia Rejestru, udostępnianie regionalnym radom systemu teleinformatycznego, w którym prowadzony jest Rejestr, określanie zasad i form współpracy z opiekunem oraz wysokości jego wynagrodzenia, określanie metod psychologicznych rekomendowanych do stosowania przez psychologów przy uwzględnieniu w szczególności aktualny stan wiedzy z zakresu metod pomiaru w psychologii i ich wartości psychometrycznej, reprezentowanie samorządu psychologów wobec organów administracji publicznej oraz organizacji społecznych, opiniowanie aktów prawnych dotyczących zawodu psychologa, zwoływanie Krajowego Zjazdu, składanie Krajowemu Zjazdowi sprawozdań z działalności, udzielanie wsparcia Krajowemu Zjazdowi w opracowaniu: Kodeksu Etyki Zawodowej, zasad i form doskonalenia zawodowego oraz sposobu zaprzestania wykonywania zawodu, ustosunkowywanie się do wniosków i ustaleń Krajowej Komisji Rewizyjnej, rozpoznawanie odwołań od uchwał regionalnej rady w przedmiocie wpisu do Rejestru i uchwał stwierdzających utratę prawa wykonywania zawodu psychologa, określanie zasad zapewnienia członkom samorządu psychologów ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej, prowadzenie działalności informacyjnej, określanie wysokości zryczałtowanych kosztów postępowania w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów, wykonywanie uchwał Krajowego Zjazdu, a także wykonywanie innych zadań określonych w ustawie oraz w przepisach odrębnych.

Według art. 48 projektowanej ustawy Krajowa Rada składa się z członków wybranych bezpośrednio przez każdy regionalny zjazd, Prezesa Krajowej Rady oraz 4 członków wybranych przez Krajowy Zjazd. Zarząd Krajowej Rady tworzą Prezes Krajowej Rady i wybrani przez Krajową Radę spośród jej członków dwaj wiceprezesi, skarbnik i sekretarz. Zarząd Krajowej Rady stanowi jej organ wykonawczy. Za swoją działalność Zarząd Krajowej Rady ponosi odpowiedzialność przed Krajową Radą. Prezes Krajowej Rady reprezentuje ten organ i kieruje bieżącą pracą Zarządu Krajowej Rady. Krajowy Zjazd może odwołać każdego członka Krajowej Rady. Krajowa Rada zbiera się nie rzadziej niż raz na kwartał.

Zgodnie z art. 49 projektowanej ustawy Krajowa Rada przesyła ministrowi właściwemu do spraw pracy, w terminie do 31 maja, informację z działalności samorządu za rok poprzedni. Art. 50 projektowanej ustawy w sposób niewyczerpujący wskazuje treść, jaką powinien zawierać Regulamin Krajowej Izby. Dokument ten winien określać: liczbę członków organów samorządu psychologów (z wyjątkami wskazanymi w projektowanej ustawie), tryb wyboru i odwoływania członków organów samorządu psychologów, zasady podejmowania uchwał przez organy samorządu psychologów, w tym podejmowania uchwał z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej, tryb wyboru delegatów na Krajowy Zjazd i regionalny

zjazd, zasady rozpatrywania i zatwierdzania sprawozdań organów samorządu psychologów, sposób reprezentowania organów samorządu psychologów, zasady uchwalania Regulaminu Krajowej Izby i jego zmian.

Zadania Krajowej Komisji Rewizyjnej wprowadza art. 51 projektowanej ustawy. Należą do nich: kontrola działalności finansowej i gospodarczej Krajowej Izby, składanie sprawozdań z działalności kontrolnej Krajowej Radzie i Krajowemu Zjazdowi, występowanie na Krajowym Zjeździe z wnioskiem w sprawie udzielenia absolutorium Krajowej Radzie.

Art. 52 projektowanej ustawy stanowi, iż do zadań Krajowego Sądu Dyscyplinarnego należy rozpatrywanie spraw z zakresu odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów. Ze swojej działalności Krajowy Sąd Dyscyplinarny składa sprawozdanie Krajowemu Zjazdowi.

Art. 53 projektowanej ustawy określa zadania Krajowego Rzecznika Dyscyplinarnego. Do zadań tych należy:

- 1) prowadzenie postępowania wyjaśniającego w sprawach z zakresu odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów;
- 2) sprawowanie nadzoru nad działalnością regionalnych rzeczników dyscyplinarnych;
- 3) sprawowanie funkcji oskarżyciela przed sądem dyscyplinarnym;
- 4) rozpatrywanie zażaleń w przypadkach przewidzianych w ustawie;
- 5) rozstrzyganie sporów o właściwość między regionalnymi rzecznikami dyscyplinarnymi.

Krajowy Rzecznik Dyscyplinarny może wykonywać czynności przy pomocy swoich zastępców (art. 53 ust. 2 projektowanej ustawy). Ze swojej działalności Krajowy Rzecznik Dyscyplinarny składa sprawozdanie Krajowemu Zjazdowi (art. 53 ust. 3 projektowanej ustawy).

Oddział 2 Rozdziału 4 poświęcony jest regionalnym izbom psychologów. Otwierający go art. 54 projektowanej ustawy postanawia, iż organami regionalnej izby są: regionalny zjazd psychologów, regionalna rada psychologów, regionalna komisja rewizyjna, regionalny sąd dyscyplinarny, regionalny rzecznik dyscyplinarny. Najwyższą władzą regionalnej izby jest regionalny zjazd, w którym biorą udział delegaci, a który zwoływany jest przez regionalną radę (art. 55 projektowanej ustawy). Ogłoszenie o zwołaniu regionalnego zjazdu zawierające niezbędne informacje (datę, godzinę i miejsce regionalnego zjazdu, porządek obrad, sposób i czas trwania rejestracji uczestnictwa w regionalnym zjeździe) zamieszcza się na stronie internetowej regionalnej izby. Zadania regionalnego zjazdu w sposób enumeratywny wylicza art. 56 projektowanej ustawy. Należy do nich: kierowanie działalnością regionalnej izby, wybór i odwoływanie członka Krajowej Rady, Prezesa regionalnej rady oraz członków regionalnej rady, regionalnej komisji rewizyjnej, regionalnego sądu dyscyplinarnego (i członków tych organów, w tym Prezesa regionalnego sądu dyscyplinarnego) oraz regionalnego rzecznika dyscyplinarnego i jego zastępców, podejmowanie uchwał w sprawach objętych zakresem działania regionalnej izby, uchwalanie regulaminu regionalnej izby, uchwalanie budżetu oraz ustalanie zasad gospodarki finansowej regionalnej izby, rozpatrywanie i zatwierdzanie sprawozdania regionalnej rady z wykonania budżetu, rozpatrywanie i zatwierdzanie sprawozdań oraz udzielanie absolutorium regionalnej radzie, regionalnej komisji rewizyjnej, regionalnemu sądowi dyscyplinarnemu i regionalnemu rzecznikowi dyscyplinarnemu.

Regionalna rada z własnej inicjatywy lub na wniosek (regionalnej komisji rewizyjnej, co najmniej 10% członków regionalnej izby, ministra właściwego do spraw pracy) zwołuje nadzwyczajny regionalny zjazd. Nadzwyczajny regionalny zjazd zwołuje się w najbliższym możliwym terminie, nie później jednak niż w ciągu 30 dni od dnia doręczenia wniosku. Wniosek powinien wskazywać proponowany porządek obrad lub konieczność podjęcia określonej uchwały wraz z jej projektem. Delegatami na nadzwyczajny regionalny zjazd są delegaci wybrani na ostatni regionalny zjazd (art. 57 projektowanej ustawy).

Art. 58 projektowanej ustawy prezentuje w sposób wyczerpujący zadania regionalnej rady, do których należy: prowadzenie Rejestru, organizacja współpracy z opiekunem, organizacja lub koordynacja doskonalenia zawodowego psychologów, zwoływanie regionalnego zjazdu, składanie regionalnemu zjazdowi sprawozdań z działalności, ustosunkowywanie się do wniosków i ustaleń regionalnej komisji rewizyjnej, wydawanie zaświadczeń o wpisie do Rejestru, prowadzenie postępowań w sprawie uznania kwalifikacji zawodowych do wykonywania zawodu psychologa nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej, świadczenia przez psychologów usług transgranicznych oraz wydawania zaświadczeń, o których mowa w art. 14 ust. 4, zbieranie składek członkowskich i prowadzenie ich ewidencji, wykonywanie uchwał regionalnego zjazdu, a także wykonywanie innych zadań określonych w ustawie oraz w przepisach odrębnych. Przepis ten zaznacza jednocześnie, że działalnością regionalnej izby w okresie między regionalnymi zjazdami kieruje regionalna rada.

Liczbę członków regionalnej rady wskazuje art. 59 projektowanej ustawy. Stanowi on jednocześnie, że zarząd regionalnej rady tworzą Prezes regionalnej rady i wybrani przez regionalną radę spośród jej członków dwaj wiceprezesi, skarbnik i sekretarz. Podkreśla się zarazem, że zarząd regionalnej rady jest organem wykonawczym regionalnej rady, który za swoją działalność ponosi przed nią odpowiedzialność. Natomiast Prezes regionalnej rady reprezentuje ten organ i kieruje bieżącą pracą zarządu regionalnej rady. Regionalny zjazd może odwołać każdego członka regionalnej rady.

Zadania regionalnej komisji rewizyjnej wymieniono w art. 60 projektowanej ustawy. Należą do nich: kontrola działalności finansowej i gospodarczej regionalnej izby, składanie sprawozdań z działalności kontrolnej regionalnej radzie i regionalnemu zjazdowi oraz występowanie na regionalnym zjeździe z wnioskiem w sprawie udzielenia absolutorium regionalnej radzie.

Regionalny sąd dyscyplinarny rozpatruje sprawy z zakresu odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów (art. 61 projektowanej ustawy). Ze swojej działalności sąd składa sprawozdanie regionalnemu zjazdowi.

Art. 62 projektowanej ustawy wskazuje, że regionalny rzecznik dyscyplinarny pełni rolę oskarżyciela przed regionalnym sądem dyscyplinarnym. Czynności może wykonywać przy pomocy swoich zastępców. Art. 63 projektowanej ustawy określa następujące zadania regionalnego rzecznika dyscyplinarnego: wykonywanie czynności sprawdzających i prowadzenie postępowania wyjaśniającego w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów, przynależnych do regionalnej izby, której jest rzecznikiem oraz wnoszenie spraw do regionalnego sądu dyscyplinarnego. Regionalny rzecznik składa sprawozdanie ze swojej działalności regionalnemu zjazdowi.

Rozdział 5. projektowanej ustawy odnosi się do kwestii związanych z odpowiedzialnością dyscyplinarną psychologów. Postępowanie dyscyplinarne stanowi narzędzie dbałości nad należyтым wykonywaniem zawodu i tym samym realizuje normę art. 17 ust. 1 Konstytucji RP, zgodnie z którą w drodze ustawy można tworzyć samorządy zawodowe, reprezentujące osoby wykonujące zawody zaufania publicznego i sprawujące pieczę nad należyтым wykonywaniem tych zawodów, w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony.

Zasady odpowiedzialności zawodowej psychologów przewidziane w projekcie ustawy stanowią odzwierciedlenie dotychczasowych doświadczeń w zakresie odpowiedzialności zawodowej innych zawodów regulowanych (w szczególności lekarzy, ratowników medycznych, adwokatów, radców prawnych, fizjoterapeutów, diagnostów laboratoryjnych, farmaceutów). Celem projektodawcy jest stworzenie nowoczesnych przepisów dotyczących postępowania dyscyplinarnego, które uwzględniają najnowsze ustawodawstwo w tym zakresie, jak i rozwiązania prawne dotyczące zawodów, które od dekad pozostają już uregulowane na poziomie ustawy (lekarze, adwokaci). Przepisy mają możliwie najpełniej regulować postępowanie dyscyplinarne, tak aby ograniczyć do minimum ewentualne trudności w stosowaniu prawa przez nowo tworzony samorząd. W projektowanych przepisach dyscyplinarnych przewidziano wiele rozwiązań znanych wśród zawodów medycznych, jak i wprowadzono rozwiązania, które w pełniejszy sposób pozwolą nadzorować należyte wykonywanie zawodu psychologa przez samorząd. W ten sposób projektodawca między innymi sięga po instytucje znane ustawie Prawo o adwokaturze i ustawie o radcach prawnych, tj. „upomnienia dziekańskiego” czy też „ostrzeżenia” – w sytuacjach, gdy czyn psychologa nie pozwala na wszczęcie bądź kontynuowanie postępowania dyscyplinarnego chociażby ze względu na znikomą społeczną szkodliwość czynu. Wprowadzono również fakultatywną możliwość nałożenia na obwinionego obowiązku przeproszenia pokrzywdzonego, co może mieć ważny wymiar moralny i kompensacyjny (zadośćuczynienia krzywdzie), obok lub zamiast klasycznej kary dyscyplinarnej.

Przechodząc do szczegółowego omówienia projektowanego postępowania w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów, zgodnie z art. 64 projektowanej ustawy psycholog podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej za naruszenie zasad etyki zawodowej oraz przepisów związanych z wykonywaniem zawodu psychologa. Tego rodzaju odpowiedzialność, niezależna od innych rodzajów odpowiedzialności, takich jak odpowiedzialność cywilna, karna czy porządkowa (dotycząca psychologów pozostających w stosunku pracy), przewidziana została przez projektodawcę ze względu na realizowane przez psychologów zadania, ważne z punktu widzenia społecznego. Istotą tej odpowiedzialności jest sankcjonowanie zachowań, które są sprzeczne z godnością zawodu psychologa oraz uchybień wobec obowiązków wynikających z wykonywania tego zawodu. Przewinieniem dyscyplinarnym jest również uporczywe uchylanie się od płacenia składek członkowskich na samorząd psychologów.

Postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów toczy się niezależnie od postępowania karnego, wykroczeniowego, czy dyscyplinarnego dotyczącego tego samego czynu – psycholog może bowiem podlegać np. dwóm reżimom odpowiedzialności

dyscyplinarnej, będąc zatrudniony chociażby jako nauczyciel czy pełniąc służbę jako żołnierz lub funkcjonariusz służb mundurowych. Wprowadza się możliwość zawieszenia postępowania w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów do czasu ukończenia postępowania karnego, wykroczeniowego czy innego postępowania dyscyplinarnego – jeżeli ich wynik będzie mógł mieć wpływ na rozstrzygnięcie w tym postępowaniu (art. 65 projektowanej ustawy).

Postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów obejmuje następujące etapy (art. 66 projektowanej ustawy):

- 1) postępowanie sprawdzające: na tym etapie regionalny rzecznik dyscyplinarny wstępnie bada czy istnieją podstawy do wszczęcia postępowania wyjaśniającego z tym zastrzeżeniem, że nie wszystkie środki dowodowe są możliwe do przeprowadzenia na tym etapie;
- 2) postępowanie wyjaśniające: jest to odpowiednik postępowania przygotowawczego, znanego z postępowania karnego. Na tym etapie rzecznik dyscyplinarny zbiera dowody i weryfikuje stan faktyczny sprawy. Jeżeli zebrane dowody z dużym prawdopodobieństwem świadczą o popełnieniu przewinienia dyscyplinarnego, rzecznik dyscyplinarny skieruje do sądu dyscyplinarnego wnioski o ukaranie, co stanowi realizację zasady skargowości;
- 3) postępowanie przed sądem dyscyplinarnym: stanowi główną część postępowania w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów, w której może zapaść orzeczenie o uniewinnieniu, ukaraniu lub umorzeniu postępowania wobec psychologa. Postępowanie jest dwuinstancyjne;
- 4) postępowanie wykonawcze: polega na realizacji orzeczenia sądu dyscyplinarnego. Na tym etapie dokonuje się egzekucji orzeczonej kary pieniężnej, skreślenia psychologa z Rejestru, czy też wpisu do Rejestru Ukaranych Psychologów.

Stronami postępowania w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów są pokrzywdzony, psycholog, którego dotyczy postępowanie lub obwiniony. Przed sądem dyscyplinarnym ww. katalog jest poszerzony o rzecznika dyscyplinarnego lub jego zastępcę (art. 67 projektowanej ustawy).

Pokrzywdzonym jest osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której dobro prawne zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez delikt dyscyplinarny psychologa. Pokrzywdzony może ustanowić w postępowaniu w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów nie więcej dwóch pełnomocników spośród psychologów, adwokatów lub radców prawnych. W przypadku śmierci pokrzywdzonego jego prawa w postępowaniu dyscyplinarnym, w tym prawo dostępu do dokumentacji psychologicznej, może wykonywać: małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub tym samym stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, osoba pozostająca we wspólnym pożyciu (np. konkubent), niezależnie od tego, czy dana para jest jedno czy wielopłciowa. Organ prowadzący postępowanie, jeżeli dysponuje informacjami o ww. osobach, jest zobowiązany do pouczenia o przysługujących uprawnieniach co najmniej jedną z nich. Możliwe jest ograniczenie pokrzywdzonemu dostępu do akt sprawy w zakresie określonym w przepisach odrębnych – wskazać tu należy w szczególności na art. 156 § 4 i 5 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks

postępowania karnego (Dz. U. z 2025 r. poz. 46) – stosowany odpowiednio, który jako przesłanki ograniczenia dostępu do akt wskazuje na etapie sądowym niebezpieczeństwo ujawnienia informacji niejawnych o klauzulach „tajne” lub „ściśle tajne”, a na etapie prokuratorskim potrzebę zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania lub ochrony ważnego interesu państwa (art. 68 projektowanej ustawy).

Za obwinionego natomiast rozumie się psychologa, wobec którego w toku postępowania wyjaśniającego rzecznik dyscyplinarny wydał postanowienie o przedstawieniu zarzutów lub przeciwko któremu skierował do sądu dyscyplinarnego wnioski o ukaranie. Obwinionemu przysługuje prawo do ustanowienia nie więcej niż dwóch obrońców spośród psychologów, adwokatów lub radców prawnych. Istnieje również możliwość ustanowienia obrońcy z urzędu – na wniosek albo z urzędu w przypadku wątpliwości co do poczytalności obwinionego lub innej okoliczności utrudniającej obronę. Obrońcę z urzędu ustanawia sąd dyscyplinarny (art. 69 projektowanej ustawy).

W art. 70 projektowanej ustawy zawarto katalog praw, jakie przysługują obwinionemu, tj. prawo do:

- 1) składania wyjaśnień;
- 2) odmowy składania wyjaśnień;
- 3) zgłaszania wniosków dowodowych;
- 4) przeglądania akt postępowania oraz sporządzania z nich notatek, fotokopii oraz odpisów;
- 5) korzystania z pomocy wybranego obrońcy;
- 6) końcowego zaznajomienia z materiałami postępowania (po ukończeniu postępowania wyjaśniającego a przed skierowaniem do sądu dyscyplinarnego wniosku o ukaranie).

Organ prowadzący postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów przeprowadza dowody na wniosek stron albo z urzędu. Jeżeli stwierdzenie okoliczności mających istotne znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy wymaga wiadomości specjalnych należy zasięgnąć opinii biegłego lub specjalisty. W celu wydania opinii o stanie zdrowia psychicznego obwinionego powołuje się dwóch biegłych lekarzy psychiatrów. Co istotne, składanie przez psychologa zeznań i wyjaśnień w zakresie okoliczności objętych postępowaniem w trakcie postępowania w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej nie stanowi naruszenia tajemnicy, o której mowa w art. 27 ust. 1 (art. 71 projektowanej ustawy). Jest to rozwiązanie znane już w przypadku innych zawodów regulowanych. Aby zabezpieczyć ochronę tajemnicy sąd dyscyplinarny jest jednak zobowiązany do prowadzenia rozprawy „za zamkniętymi drzwiami”, tj. niejawniej.

W przypadkach, gdy w postępowaniu w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów świadek, biegły lub specjalista bezpodstawnie odmawia zeznań lub bez usprawiedliwienia nie stawił się na wezwanie rzecznika dyscyplinarnego albo na rozprawę przed sądem dyscyplinarnym – rzecznik dyscyplinarny albo sąd dyscyplinarny może zwrócić się do sądu rejonowego, właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby wezwanej o:

- 1) nałożenie kary za nieusprawiedliwione niestawiennictwo albo za odmowę zeznań;
- 2) przymusowe sprowadzenie świadka, biegłego lub specjalisty.

Świadek, biegły lub specjalista nie podlega karze, jeżeli nie był uprzedzony o skutkach niestawiennictwa albo odmowy złożenia zeznań. Opisywane rozwiązanie ma na celu zapobiegnięcie tamowania postępowania w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów. W przypadku gdy świadek, biegły lub specjalista nie może stawić się z powodu przeszkody zbyt trudnej do usunięcia (np. poważna choroba, występowanie poważnej niepełnosprawności), sąd dyscyplinarny zleca jego przesłuchanie członkowi wyznaczonemu ze swojego składu, a strony będą miały prawo do wzięcia udziału w czynności (art. 72 ust. 1–3 projektowanej ustawy).

W art. 73 projektowanej ustawy wyartykułowano konstytucyjną zasadę domniemania niewinności, zgodnie z którą nie można pociągnąć do odpowiedzialności dyscyplinarnej obwinionego, dopóki dopuszczenie się przez niego przewinienia dyscyplinarnego nie zostanie udowodnione i stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądu dyscyplinarnego. W toku postępowania w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej wszelkie wątpliwości, których nie da się usunąć, należy tłumaczyć na korzyść obwinionego (zasada *in dubio pro reo* znana z art. 5 § 2 Kodeksu postępowania karnego). Oznacza to, że jeżeli wyczerpanie postępowania dowodowego doprowadzi do sytuacji, że możliwe będą dwie alternatywne wersje stanu faktycznego, organ postępowania dyscyplinarnego będzie musiał przyjąć tę korzystniejszą dla obwinionego. Zaznaczyć jednak należy, że wyciąganie ze zgromadzonego materiału dowodowego odmiennych wniosków przez obwinionego lub jego obrońcę, od tych przyjętych przez organ postępowania dyscyplinarnego, nie uprawnia do powołania się na zasadę *in dubio pro reo*. Wówczas ewentualny zarzut powinien dotyczyć błędnej oceny dowodów lub braków w materiale dowodowym, gdyż organy prowadzące postępowanie są zobowiązane do kształtowania swojego przekonania na podstawie wszystkich przeprowadzonych dowodów, ocenianych swobodnie z uwzględnieniem zasad prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego (art. 73 ust. 3 projektowanej ustawy).

Art. 74 projektowanej ustawy zakłada, że prawomocne rozstrzygnięcie sądu kształtujące prawo lub stosunek prawny jest wiążące dla organów prowadzących postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów.

W art. 75 projektowanej ustawy przewidziano tzw. ujemne przesłanki procesowe. Zgodnie z nim postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów nie wszczyna się, a wszczęte umarza, jeżeli:

- 1) czynu nie popełniono albo brak jest danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie jego popełnienia;
- 2) czyn nie stanowi przewinienia dyscyplinarnego albo odrębne ustawy stanowią, że sprawca nie popełnia przewinienia dyscyplinarnego;
- 3) obwiniony zmarł;
- 4) nastąpiło ustanie karalności;
- 5) postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologa co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończone albo wcześniej wszczęte toczy się;
- 6) szkodliwość społeczna czynu jest znikoma.

Nie można wszcząć postępowania w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologa, jeżeli od chwili popełnienia deliktu dyscyplinarnego upłynie 3 lata, co ma na celu racjonalizację postępowań dyscyplinarnych i nie zajmowanie się np. sprawami sprzed lat. Bieg przedawnienia do wszczęcia postępowania zostaje przerwany przez każdą czynność rzecznika dyscyplinarnego. Sama natomiast karalność przewinienia zawodowego ustaje, jeżeli od czasu jego popełnienia upłynęło 5 lat. Jeżeli jednak dany czyn stanowi jednocześnie przestępstwo, albo wykroczenie, ustanie karalności przewinienia dyscyplinarnego następuje nie wcześniej niż ustanie karalności przestępstwa albo karalności wykroczenia (art. 76 ust. 1–4 projektowanej ustawy). Celem takiego rozwiązania jest wprowadzenie pełniejszej ochrony pokrzywdzonego w przypadku czynów większej wagi, jak również dbanie o należyte wykonywanie zawodu psychologa.

W art. 77 ust. 1 projektowanej ustawy przewidziano, że w sprawie odpowiedzialności dyscyplinarnej członków organów izb regionalnych, w tym zastępców regionalnego rzecznika dyscyplinarnego oraz członków organów Krajowej Izby (tj. Krajowej Rady, Krajowej Komisji Rewizyjnej i Krajowego Sądu Dyscyplinarnego) postępowanie prowadzi regionalny rzecznik dyscyplinarny wyznaczony przez Krajowego Rzecznika Dyscyplinarnego. Z kolei, w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej samego Krajowego Rzecznika Dyscyplinarnego i jego zastępców postępowanie prowadzi regionalny rzecznik dyscyplinarny wyznaczony przez Krajowy Sąd Dyscyplinarny (art. 77 ust. 2 projektowanej ustawy).

Rzecznik dyscyplinarny wszczyna postępowanie wyjaśniające na wniosek albo z urzędu. Po otrzymaniu informacji wskazującej na możliwość popełnienia przewinienia dyscyplinarnego rzecznik dyscyplinarny obowiązany jest niezwłocznie do wydania postanowienia o wszczęciu albo o odmowie wszczęcia postępowania wyjaśniającego. Rzecznik dyscyplinarny jest uprawniony do żądania uzupełnienia informacji o przewinieniu lub do sprawdzenia faktów w tym zakresie. W takim wypadku ww. postanowienie należy wydać najpóźniej w terminie 3 miesięcy od daty otrzymania informacji o delikcie (art. 78 ust. 1–3 projektowanej ustawy).

Zgodnie z art. 79 ust. 1 projektowanej ustawy pokrzywdzonemu przysługuje prawo do wniesienia zażalenia na odmowę wszczęcia postępowania wyjaśniającego, a stronom – na postanowienie o jego umorzeniu. Uprawnionym do złożenia zażalenia przysługuje prawo wglądu do akt sprawy. Zażalenie wnosi się do właściwego regionalnego sądu dyscyplinarnego, za pośrednictwem rzecznika dyscyplinarnego, który wydał zaskarżone orzeczenie w terminie 14 dni od dnia doręczenia jego odpisu (art. 79 ust. 2 projektowanej ustawy).

Sąd dyscyplinarny może utrzymać w mocy zaskarżone postanowienie, o którym mowa w art. 79, albo je uchylić i przekazać sprawę do dalszego prowadzenia przez rzecznika dyscyplinarnego. Uchylając postanowienie o umorzeniu postępowania wyjaśniającego, albo odmowie jego wszczęcia, organ uchylający postanowienie wskazuje powody swojego rozstrzygnięcia, a w miarę potrzeby także okoliczności, które należy wyjaśnić, lub czynności, które należy przeprowadzić. Wskazania te są wiążące dla rzecznika dyscyplinarnego (art. 80 ust. 1 i 2 projektowanej ustawy).

W toku postępowania wyjaśniającego rzecznik dyscyplinarny dąży do szczegółowego wyjaśniania sprawy. W tym celu może: przesłuchiwać pokrzywdzonego i inne osoby w charakterze świadków, powoływać i przesłuchiwać biegłych lub specjalistów oraz

przeprowadzać inne dowody np. z dokumentów czy nagrań. W przypadkach niecierpiących zwłoki, w szczególności gdy mogłoby to spowodować zatarcie śladów lub dowodów przewinienia dyscyplinarnego, rzecznik dyscyplinarny może przesłuchać psychologa w charakterze obwinionego przed wydaniem postanowienia o przedstawieniu zarzutów, jeżeli zachodzą warunki do sporządzenia takiego postanowienia (art. 81 projektowanej ustawy).

Jeżeli materiał dowodowy zebrany w toku postępowania wyjaśniającego wskazuje na fakt popełnienia przewinienia dyscyplinarnego, rzecznik dyscyplinarny wydaje postanowienie o przedstawieniu psychologowi zarzutów. Zarzuty doręcza psychologowi w formie pisemnej wraz z informacją o przysługujących mu prawach, w tym prawie do złożenia wyjaśnień (art. 82 ust. 1 i 2 projektowanej ustawy).

Jeżeli jednak postępowanie wyjaśniające nie dostarczyło podstaw do sporządzenia wniosku o ukaranie rzecznik dyscyplinarny wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania bez konieczności uprzedniego zaznajomienia obwinionego z materiałami postępowania i wydania postanowienia o zamknięciu postępowania. Rzecznik dyscyplinarny wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania wyjaśniającego również w przypadku, gdy okoliczności wyłączające postępowanie wystąpią w toku postępowania wyjaśniającego. W postanowieniu o umorzeniu postępowania wskazana jest przyczyna umorzenia. Jeżeli umorzenie postępowania nastąpi po wydaniu postanowienia o przedstawieniu zarzutów, postanowienie w tym przedmiocie powinno zawierać imię (imiona) i nazwisko obwinionego oraz określenie zarzucanego mu czynu (art. 83 ust. 1–4 projektowanej ustawy).

Jeżeli istnieją podstawy do sporządzenia wniosku o ukaranie rzecznik dyscyplinarny zawiadamia obwinionego oraz jego obrońców o terminie końcowego zaznajomienia z materiałami postępowania wyjaśniającego wraz z pouczeniem o możliwości uprzedniego przejrzenia akt. W terminie 14 dni od dnia zaznajomienia obwinionego z materiałami postępowania, jest on uprawniony do składania wniosków o uzupełnienie postępowania. Nieusprawiedliwione niestawiennictwo obwinionego lub jego obrońcy nie wstrzymuje dalszego postępowania. Gdy nie zachodzi potrzeba uzupełnienia postępowania wyjaśniającego, rzecznik dyscyplinarny wydaje postanowienie o jego zamknięciu, a następnie w terminie 14 dni składa do sądu dyscyplinarnego wniosek o ukaranie (art. 84 projektowanej ustawy).

Art. 85 ust. 1 projektowanej ustawy wymienia niezbędne elementy wniosku o ukaranie. Są to:

- 1) imię (imiona) i nazwisko obwinionego oraz numer wpisu do Rejestru;
- 2) dokładne określenie zarzucanego przewinienia dyscyplinarnego ze wskazaniem czasu, miejsca, sposobu i okoliczności jego popełnienia oraz skutków z niego wynikających;
- 3) imiona i nazwiska oraz adresy świadków, którzy mają być wezwani na rozprawę, jak również inne dowody;
- 4) uzasadnienie wniosku.

O skierowaniu wniosku do sądu dyscyplinarnego rzecznik dyscyplinarny zawiadamia pokrzywdzonego, obwinionego oraz właściwą regionalną radę.

W art. 86 projektowanej ustawy określono termin na zakończenie postępowania wyjaśniającego, który co do zasady wynosi 6 miesięcy od dnia powzięcia informacji o delikcie, z możliwością jego przedłużenia. O przedłużeniu okresu postępowania decyduje Krajowy

Rzecznik Dyscyplinarny w uzasadnionych przypadkach. Przedłużenie następuje na dalszy czas określony, nie dłuższy niż 6 miesięcy. W przypadku natomiast niezakończenia postępowania wyjaśniającego w terminie roku od dnia wszczęcia postępowania wyjaśniającego akta sprawy przekazuje się Krajowemu Sądowi Dyscyplinarnemu, który może przedłużyć postępowanie wyjaśniające na dalszy czas określony. O przedłużeniu okresu postępowania wyjaśniającego rzecznik dyscyplinarny powiadamia strony. Na uwagę zasługuje uprawnienie stron do złożenia do Krajowego Rzecznika Dyscyplinarnego zażalenia na przewlekłość postępowania prowadzonego przez regionalnego rzecznika dyscyplinarnego. W przypadku takiego zażalenia Krajowy Rzecznik Dyscyplinarny może:

- 1) wydać postanowienie o przejęciu postępowania wyjaśniającego;
- 2) zażalenie oddalić;
- 3) przekazać postępowanie do dalszego prowadzenia przez tego samego regionalnego rzecznika dyscyplinarnego, ustalając wytyczne co do sposobu jego załatwienia, wraz z wyznaczeniem terminu załatwienia sprawy;
- 4) przekazać postępowanie do dalszego prowadzenia przez wskazanego regionalnego rzecznika dyscyplinarnego.

Zgodnie z art. 87 projektowanej ustawy, w przypadku gdy zebrane dowody wskazują z dużym prawdopodobieństwem, że psycholog, którego dotyczy postępowanie, lub obwiniony dopuścił się ciężkiego przewinienia dyscyplinarnego, a rodzaj tego przewinienia wskazuje, że wykonywanie przez psychologa zawodu zagraża bezpieczeństwu obiorców świadczeń psychologicznych lub grozi popełnieniem kolejnego przewinienia dyscyplinarnego – sąd dyscyplinarny na wniosek rzecznika dyscyplinarnego wydaje postanowienie o tymczasowym zawieszeniu prawa wykonywania zawodu albo o ograniczeniu zakresu czynności w wykonywaniu zawodu psychologa – na okres do dnia wydania prawomocnego orzeczenia w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej, nie dłużej jednak niż do roku. Postanowienie to podlega natychmiastowemu wykonaniu. Obwiniony i jego obrońca mają prawo do obecności na posiedzeniu sądu dyscyplinarnego, który rozpatruje ww. sprawę. Postanowienie o zawieszeniu prawa wykonywania zawodu psychologa albo o ograniczeniu jego czynności, jest niezwłocznie przekazywane Prezesowi właściwej regionalnej rady, ministrowi właściwemu do spraw pracy oraz podmiotowi, w którym dana osoba wykonuje zawód psychologa. Jeżeli do upływu okresu tymczasowego zawieszenia albo ograniczenia w sprawie zawieszono psychologa nie zapadnie prawomocne orzeczenie sądu dyscyplinarnego, sąd ten jest zobowiązany z urzędu badać zasadność dalszego stosowania tego środka. Na postanowienie o zawieszeniu prawa wykonywania zawodu psychologa albo o ograniczeniu zakresu czynności przysługuje zażalenie w terminie 14 dni od doręczenia postanowienia w tym przedmiocie. Zażalenie wnosi się do Krajowego Sądu Dyscyplinarnego za pośrednictwem regionalnego sądu dyscyplinarnego, który wydał zaskarżone postanowienie. Co istotne zażalenie nie wstrzymuje natychmiastowej wykonalności postanowienia. Obwiniony w każdym czasie może złożyć wniosek o uchylenie postanowienia o tymczasowym zawieszeniu prawa wykonywania zawodu albo ograniczeniu zakresu czynności w wykonywaniu zawodu psychologa. Na postanowienie w przedmiocie tego wniosku zażalenie przysługuje jednak tylko po upływie co najmniej 3 miesięcy od dnia wydania postanowienia w przedmiocie tymczasowego zawieszenia albo ograniczenia.

Sprawy w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów w pierwszej instancji rozpatrywane są przez sąd dyscyplinarny właściwej regionalnej izby, do której obwiniony przynależy. Odstępstwem od tej zasady są sprawy przeciwko członkom organów Krajowej Izby i regionalnych izb oraz przeciwko zastępcom regionalnego rzecznika dyscyplinarnego i zastępcom Krajowego Rzecznika Dyscyplinarnego, które rozpoznaje regionalny sąd dyscyplinarny wskazany przez Krajowy Sąd Dyscyplinarny. Z kolei, do właściwości Krajowego Sądu Dyscyplinarnego należy:

- 1) rozpoznanie odwołania od orzeczeń regionalnych sądów dyscyplinarnych;
- 2) rozpoznanie zażalenia na postanowienie o tymczasowym zawieszeniu prawa wykonywania zawodu psychologa albo o ograniczeniu zakresu czynności w wykonywaniu zawodu psychologa;
- 3) orzekanie o wznowieniu postępowania w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologa (art. 88 projektowanej ustawy).

Jeżeli przewinienie zawodowe objęte jedną sprawą popełniło dwóch lub więcej obwinionych wpisanych do Rejestru w różnych regionalnych izbach, właściwy jest regionalny sąd dyscyplinarny, w okręgu którego popełniono przewinienie, a jeżeli miejsca tego ustalić nie można – sąd dyscyplinarny regionalnej izby, w której wszczęto najpierw postępowanie dyscyplinarne. Spory o właściwość rozstrzyga Krajowy Sąd Dyscyplinarny. Jeżeli właściwy sąd dyscyplinarny nie może z powodu przeszkody rozpoznać sprawy lub podjąć innej czynności albo gdy wymagają tego względy celowości – Krajowy Sąd Dyscyplinarny wyznacza inny sąd dyscyplinarny do rozpoznania sprawy (art. 89 projektowanej ustawy).

Art. 90 projektowanej ustawy określa zasadę jawności rozprawy przed sądem psychologów. Jawność podlega wyłączeniu przez sąd dyscyplinarny, jeżeli mogłaby:

- 1) naruszyć tajemnicę, o której mowa w art. 27 ust. 1;
- 2) wywołać zakłócenie spokoju i porządku publicznego;
- 3) obrażać dobre obyczaje (zwrot niedookreślony pozwalający na wyłączenie jawności rozprawy w przypadku roztrząsania kwestii np. społecznie gorszących);
- 4) ujawnić okoliczności, które ze względu na ważny interes państwa powinny być zachowane w tajemnicy (zwrot niedookreślony „ważny interes państwa” powinien być wobec tego każdorazowo oceniony przez właściwy sąd dyscyplinarny. Przykładowo mogą to być kwestie związane z obronnością i bezpieczeństwem państwa);
- 5) naruszyć ważny interes prywatny (zwrot niedookreślony „ważny interes prywatny” powinien być wobec tego każdorazowo oceniony przez właściwy sąd dyscyplinarny. Przykładowo przesłanka „ważnego interesu prywatnego” mogłaby się aktualizować, gdyby jawność rozprawy była obciążona ryzykiem ujawnienia szczegółów życia prywatnego pokrzywdzonego, które nie powinny być powszechnie znane).

Regionalny sąd dyscyplinarny orzeka w składzie trzyosobowym, a Krajowy Sąd Dyscyplinarny w składzie pięciosobowym (art. 91 ust. 1 i 2 projektowanej ustawy).

Dodatkowo w art. 91 ust. 3 projektowanej ustawy wskazano, że sędziów powołanych do orzekania w sprawie, w tym przewodniczącego składu orzekającego, wyznacza prezes sądu dyscyplinarnego, mając na uwadze zapewnienie rozpoznania sprawy bez zbędnej zwłoki oraz równomierne obciążenie sprawami składów sądu.

Stosownie do art. 92 projektowanej ustawy członkowie regionalnych sądów dyscyplinarnych i Krajowego Sądu Dyscyplinarnego w zakresie orzekania podlegają przepisom powszechnie obowiązującego prawa. Przepis ten wprowadzono w celu uniemożliwienia wpływania na sąd dyscyplinarny przez inne organy samorządu psychologów.

W razie stwierdzenia po rozpoczęciu przewodu sądowego okoliczności wskazujących, że postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej psychologów nie powinno być wszczęte albo wszczęte postępowanie powinno zostać umorzone – sąd dyscyplinarny jest zobowiązany do umorzenia postępowania. W przypadku jednak, gdy zostanie ujawniona okoliczność, że: czynu nie popełniono albo brak jest danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie jego popełnienia, lub czyn nie stanowi przewinienia dyscyplinarnego, albo ustawy stanowią, że sprawca nie popełnia przewinienia dyscyplinarnego – sąd dyscyplinarny uniewinnia obwinionego, a gdy obwiniony w chwili popełnienia czynu był niepoczytalny – umarza postępowanie. Sąd dyscyplinarny jest uprawniony do umorzenia postępowania, jeżeli przewinienie dyscyplinarne jest mniejszej wagi albo orzeczenie wobec obwinionego kary byłoby oczywiście niecelowe ze względu na rodzaj i wysokość kary prawomocnie orzeczonej za ten sam czyn w innym postępowaniu przewidzianym przez ustawy, a interes pokrzywdzonego się temu nie sprzeciwia (art. 93 projektowanej ustawy).

W art. 94 projektowanej ustawy określono katalog kar dyscyplinarnych, to jest:

- 1) upomnienie;
- 2) naganą;
- 3) karę pieniężną;
- 4) ograniczenie zakresu czynności w wykonywaniu zawodu psychologa na okres od 6 miesięcy do 2 lat;
- 5) zawieszenie prawa wykonywania zawodu na okres od roku do 5 lat;
- 6) pozbawienie prawa wykonywania zawodu.

Obok kary upomnienia, nagany, kary pieniężnej i kary ograniczenie zakresu czynności w wykonywaniu zawodu psychologa sąd dyscyplinarny może dodatkowo orzec zakaz wykonywania opieki na okres od roku do 5 lat. W przypadku zawieszenia prawa wykonywania zawodu, orzeczenie ww. zakazu jest obligatoryjne, na analogiczny okres. Proponuje się również, żeby obok kary dyscyplinarnej można było nałożyć na obwinionego fakultatywnie obowiązek przeproszenia pokrzywdzonego – przy czym sąd dyscyplinarny określa sposób wykonania tego obowiązku, odpowiedni ze względu na okoliczności sprawy. Kara nagany, kara pieniężna oraz kara ograniczenia zakresu czynności w wykonywaniu zawodu psychologa będzie pociągała za sobą utratę biernego prawa wyborczego (prawo do kandydowania) do organów samorządu psychologów na czas 3 lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia. Kara zawieszenia prawa wykonywania zawodu pociąga natomiast za sobą uratę, obok biernego prawa wyborczego, również czynnego prawa wyborczego (prawo do oddania głosu) na czas 6 lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia. Sąd dyscyplinarny może orzec podanie treści orzeczenia do publicznej wiadomości, w określony sposób, jeżeli uzna to za celowe ze względu na okoliczności sprawy i o ile nie naruszy to interesu pokrzywdzonego.

Zawieszenie prawa wykonywania zawodu orzeka się w miesiącach i latach. Bieg kary rozpoczyna się z dniem uprawomocnienia się orzeczenia. Sąd dyscyplinarny na poczet kary

zawieszenia prawa wykonywania zawodu zalicza okres tymczasowego zawieszenia prawa wykonywania zawodu (art. 95 projektowanej ustawy).

Karę pieniężną orzeka się w wysokości od jednej trzeciej do czterokrotnego przeciętnego wynagrodzenia. Wpływy z kar pieniężnych przekazywane są na cele samorządu psychologów. Karę pieniężną można orzec samoistnie lub obok kary ograniczenia zakresu czynności, zawieszenia prawa wykonywania zawodu bądź pozbawienia prawa wykonywania zawodu. Egzekwowanie kar pieniężnych odbywa się na podstawie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (art. 96 projektowanej ustawy).

W art. 97 projektowanej ustawy określono zasady stosowania łącznej kary dyscyplinarnej. W razie jednoczesnego ukarania za kilka przewinień dyscyplinarnych sąd dyscyplinarny wymierza karę za poszczególne przewinienia, aby następnie objąć je więzłem kary łącznej. Przy orzekaniu kary łącznej, stosuje się następujące zasady:

- 1) w razie orzeczenia kary upomnienia i nagany, wymierza się karę nagany;
- 2) kary upomnienia i nagany nie podlegają łączeniu z karą pieniężną;
- 3) przy karach pieniężnych łączna kara pieniężna nie może przekroczyć sumy tych kar i nie może być niższa od najwyższej z orzeczonych kar pieniężnych;
- 4) orzeczona kara zawieszenia prawa wykonywania zawodu oraz kara ograniczenie zakresu czynności w wykonywaniu zawodu nie podlegają łączeniu z karami upomnienia i nagany;
- 5) przy orzeczonych za kilka przewinień karach rodzajowo różnych i karze pozbawienia prawa wykonywania zawodu, wymierza się karę łączną pozbawienia prawa do wykonywania zawodu psychologa, a w przypadku orzeczonych równocześnie kar pieniężnych, karę tę orzeka się na zasadach przewidzianych w pkt 3.

W przypadku gdy obwiniony popełni dwa lub więcej przewinień dyscyplinarnych zanim zapadnie pierwsze – chociażby nieprawomocnie – orzeczenie co do któregośkolwiek z nich, wydaje się orzeczenie łączne, o ile kary nie podlegają łączeniu na powyższych zasadach.

Art. 98 projektowanej ustawy wprowadza instytucję ostrzeżenia psychologa. Prezes właściwej regionalnej rady, na wniosek rzecznika dyscyplinarnego, udziela psychologowi ostrzeżenia. Rzecznik dyscyplinarny, jeżeli uzna za zasadne, może wystąpić z takim wnioskiem po uprawnieniu się postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów albo o umorzeniu tego postępowania. Udzielając ostrzeżenia, Prezes regionalnej rady może jednocześnie zobowiązać psychologa do przeproszenia pokrzywdzonego przy czym obowiązek ten nie może wiązać się z dodatkowymi obciążeniami finansowymi względem psychologa. Psychologowi służy prawo odwołania od ostrzeżenia do właściwego sądu dyscyplinarnego w terminie 7 dni od udzielenia ostrzeżenia. Od postanowienia sądu dyscyplinarnego w sprawie ww. odwołania nie przysługuje już środek zaskarżenia.

Zgodnie z art. 99 ust. 1 i 2 projektowanej ustawy ogłoszenie orzeczenia sądu dyscyplinarnego jest jawne. Po ogłoszeniu orzeczenia przewodniczący składu orzekającego przytacza ustnie jego główne motywy.

W art. 100 ust. 1 projektowanej ustawy określono niezbędne elementy, które powinno zawierać orzeczenie sądu dyscyplinarnego, w tym m. in. przytoczenie opisu i kwalifikacji prawnej czynu, którego popełnienie rzecznik dyscyplinarny zarzucił obwinionemu, rozstrzygnięcie sądu, uzasadnienie oraz rozstrzygnięcie co do kary. Samo uzasadnienie powinno zawierać:

- 1) wskazanie, jakie fakty sąd dyscyplinarny uznał za udowodnione lub nieudowodnione, na jakich dowodach oparł się w związku z tym i powody, dla których nie uznał dowodów przeciwnych;
- 2) przytoczenie okoliczności, które sąd dyscyplinarny miał na względzie przy wymierzaniu kary (art. 100 ust. 2 projektowanej ustawy).

W orzeczeniu sądu dyscyplinarnego powinno być zawarte także postanowienie o kosztach postępowania w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów. W razie ukarania obwinionego koszty postępowania ponosi obwiniony, chyba że sąd dyscyplinarny postanowi inaczej. W przypadku uniewinnienia obwinionego lub umorzenia postępowania koszty postępowania ponosi Krajowa Izba. Orzeczenie sądu dyscyplinarnego wraz z pouczeniem o terminie i sposobie wniesienia odwołania sąd dyscyplinarny doręcza stronom w terminie 30 dni od dnia ogłoszenia orzeczenia. Obwinionemu przysługuje zażalenie na postanowienie o kosztach postępowania w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia. Zażalenie wnosi się do sądu dyscyplinarnego, który wydał zaskarżone orzeczenie (art. 101 projektowanej ustawy).

Koszty postępowania w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów mają charakter zryczałtowany. Wysokość zryczałtowanych kosztów postępowania w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów określa, w drodze uchwały, Krajowa Rada, mając na względzie przeciętne koszty postępowania (art. 102 ust. 1 i 2 projektowanej ustawy).

Od orzeczenia regionalnego sądu dyscyplinarnego stronom przysługuje odwołanie do Krajowego Sądu Dyscyplinarnego w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia. Odwołanie wnosi się za pośrednictwem regionalnego sądu dyscyplinarnego, który wydał zaskarżone orzeczenie. Cofnięcie odwołania przez składającą je stronę przed rozpoczęciem rozprawy odwoławczej wiąże Krajowy Sąd Dyscyplinarny, który pozostawia odwołanie bez rozpoznania, chyba że istnieją bezwzględne podstawy uchylenia orzeczenia określone w Kodeksie postępowania karnego (art. 103 projektowanej ustawy).

Po rozpatrzeniu sprawy Krajowy Sąd Dyscyplinarny:

- 1) utrzymuje w mocy,
- 2) uchyla albo zmienia orzeczenie regionalnego sądu dyscyplinarnego orzekającego w pierwszej instancji.

Krajowy Sąd Dyscyplinarny nie może uznać winnym obwinionego lub wymierzyć kary obwinionemu, który został uniewinniony przez regionalny sąd dyscyplinarny lub co do którego postępowanie umorzono – jest to realizacja znanej już z postępowania karnego reguły *ne peius* (art. 105 projektowanej ustawy). Orzeczenia Krajowego Sądu Dyscyplinarnego kończące postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów są prawomocne z chwilą ogłoszenia. Orzeczenie Krajowego Sądu Dyscyplinarnego doręcza się stronom w terminie 2 miesięcy od dnia ogłoszenia tego orzeczenia (art. 106 projektowanej ustawy).

Projektowana ustawa dopuszcza możliwość wniesienia kasacji do Sądu Najwyższego od prawomocnego orzeczenia Krajowego Sądu Dyscyplinarnego kończącego postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów. Uprawnienie to przysługuje stronom, ministrowi właściwemu do spraw pracy i Prezesowi Krajowej Rady w terminie 2 miesięcy od dnia doręczenia orzeczenia. Kasację w stosunku do tego samego obwinionego i od tego samego orzeczenia każdy uprawniony może wnieść tylko raz (art. 107 projektowanej ustawy). Kasacja może być wniesiona z powodu uchybień wymienionych w art. 439 § 1 Kodeksu postępowania karnego lub innego rażącego naruszenia prawa. Kasacja może być wniesiona również z powodu niewspółmierności kary. Niedopuszczalne jest uwzględnienie kasacji na niekorzyść obwinionego wniesionej po upływie 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia (art. 108 projektowanej ustawy). Kasacja wnoszona przez stronę powinna być sporządzona i podpisana przez obrońcę będącego adwokatem albo radcą prawnym albo pełnomocnika będącego adwokatem albo radcą prawnym (art. 110 ust. 2 projektowanej ustawy).

Art. 111 ust. 1 projektowanej ustawy określa przesłanki wznowienia postępowania w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów zakończone prawomocnym orzeczeniem sądu dyscyplinarnego. Postępowanie takie wznowia się, jeżeli:

- 1) w związku z postępowaniem dopuszczono się przestępstwa i istnieje uzasadniona podstawa do przyjęcia, że mogło to mieć wpływ na treść orzeczenia (przestępstwo musi być ustalone prawomocnym wyrokiem skazującym);
- 2) po wydaniu orzeczenia ujawnią się nowe fakty lub dowody nieznanne przedtem sądowi dyscyplinarnemu wskazujące na to, że:
 - a) obwiniony nie popełnił czynu albo jego czyn nie stanowił przewinienia dyscyplinarnego lub nie podlegał karze,
 - b) sąd dyscyplinarny umorzył postępowanie, błędnie przyjmując, że obwiniony popełnił zarzucany mu czyn.

Postępowanie przed sądem dyscyplinarnym zakończone prawomocnym orzeczeniem można wznowić w wypadku uchylenia lub istotnej zmiany treści prawomocnego wyroku lub orzeczenia, z powodu którego to postępowanie zostało umorzone (art. 112 projektowanej ustawy). Wyrok, o którym mowa w zdaniu poprzedzającym może być np. prawomocnym wyrokiem w postępowaniu karnym, czy cywilnym.

Wznowienie postępowania w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów może nastąpić na wniosek strony lub z urzędu. Postępowanie wznowia się z urzędu tylko w razie ujawnienia się jednego z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 Kodeks postępowania karnego, o ile nie były one już przedmiotem rozpoznania w trybie kasacji. Co istotne, niedopuszczalne jest wznowienie postępowania z urzędu na niekorzyść obwinionego po upływie 6 miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia (art. 113 projektowanej ustawy).

W sprawie wznowienia postępowania w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów zakończonego prawomocnym orzeczeniem regionalnego sądu dyscyplinarnego lub Krajowego Sądu Dyscyplinarnego orzeka w innym składzie sąd dyscyplinarny, który wydał orzeczenie kończące prawomocnie postępowanie (art. 114 ust. 1 projektowanej ustawy).

Projektowana ustawa wymaga, aby wniosek o wznowienie postępowania w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów sporządził adwokat lub radca prawny.

Na postanowienie oddalające wniosek o wznowienie postępowania w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów lub pozostawiające go bez rozpoznania przysługuje zażalenie do Krajowego Sądu Dyscyplinarnego w terminie 14 dni od dnia doręczenia postanowienia, z tym że zażalenie na postanowienie Krajowego Sądu Dyscyplinarnego rozpoznaje ten sąd w innym składzie. Orzekając o wznowieniu postępowania, regionalny sąd dyscyplinarny uchyla zaskarżone orzeczenie i ponownie rozpatruje sprawę w innym składzie, a Krajowy Sąd Dyscyplinarny uchyla zaskarżone orzeczenie i przekazuje sprawę regionalnemu sądowi dyscyplinarnemu do ponownego rozpoznania. Od orzeczenia o wznowieniu postępowania w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów środek odwoławczy nie przysługuje. Uchylając zaskarżone orzeczenie, regionalny sąd dyscyplinarny może uniewinnić obwinionego, jeżeli nowe fakty lub dowody wskazują na to, że orzeczenie to jest oczywiście niesłuszne, albo umorzyć postępowanie w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów (art. 116 projektowanej ustawy).

Psychologowi, który w wyniku wznowienia postępowania w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów lub kasacji został uniewinniony, przysługuje odszkodowanie za poniesioną szkodę oraz zadośćuczynienie za doznaną krzywdę na skutek wykonania względem niego w całości lub w części kary, która została zmieniona albo uchylona w wyniku wznowienia postępowania lub kasacji. Roszczenia przysługują w stosunku do Krajowej Izby, a orzeka w tych sprawach sąd powszechny. Roszczenia ulegają przedawnieniu z upływem roku od dnia uprawomocnienia się orzeczenia wydanego w wyniku wznowienia postępowania w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów lub kasacji (art. 117 projektowanej ustawy).

Zgodnie z art. 118 projektowanej ustawy prawomocne orzeczenie sądu dyscyplinarnego przewodniczący składu orzekającego doręcza w terminie 7 dni od jego uprawomocnienia: Prezesowi właściwej regionalnej rady (do wykonania w szczególności w zakresie aktualizacji wpisu do Rejestru oraz wyegzekwowania orzeczonych kar i obowiązków), stronom i ministrowi właściwemu do spraw pracy. Jednocześnie niezwłocznie po uprawomocnieniu się orzeczenia, w którym wymierzona została kara ograniczenia zakresu czynności w wykonywaniu zawodu psychologa, zawieszenia prawa wykonywania zawodu oraz pozbawienia prawa wykonywania zawodu przewodniczący składu orzekającego zawiadamia o jego wydaniu każdy podmiot, w którym psycholog jest zatrudniony.

Psycholog zawieszony w prawie wykonywania zawodu nie może wykonywać tego zawodu w żadnej formie. Co istotne, prawomocne orzeczenie kary zawieszenia prawa wykonywania zawodu albo kary pozbawienia prawa wykonywania zawodu stanowi podstawę do rozwiązania bez wypowiedzenia umowy o pracę, umowy cywilnoprawnej, stosunku służbowego albo porozumienia o wolontariacie, na podstawie których psycholog wykonuje zawód (art. 119 projektowanej ustawy).

Stosownie do art. 121 projektowanej ustawy, orzeczenie kary pozbawienia prawa do wykonywania zawodu psychologa powoduje skreślenie z Rejestru bez prawa ubiegania się o

ponowny wpis do Rejestru przez okres 10 lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia o karze pozbawienia prawa do wykonywania zawodu psychologa.

Art. 122 projektowanej ustawy wprowadza obowiązek prowadzenia przez Krajową Radę Rejestru Ukaranych Psychologów, w którym dokonuje się wpisu o ukaraniu. Dane objęte wpisem są udostępniane na wniosek sądu, organów ścigania, organu administracji rządowej – w zakresie niezbędnym do realizacji zadań ustawowych.

Zatarcie kary następuje z urzędu, w przypadku ukarania karą:

- 1) upomnienia, nagany i kary pieniężnej – po upływie 3 lat;
- 2) ograniczenia zakresu czynności w wykonywaniu zawodu psychologa – po upływie 5 lat;
- 3) zawieszenia prawa wykonywania zawodu – po upływie 10 lat;

od dnia ich wykonania, jeżeli w tym okresie osoba ukarana nie została ponownie ukarana dyscyplinarnie albo skazana przez sąd za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego. Jeżeli psycholog przed upływem okresu wymaganego do zatarcia kary zostanie ponownie ukarany, dopuszczalne jest tylko jednoczesne zatarcie wszystkich kar. Z chwilą zatarcia kary dyscyplinarnej Prezes regionalnej rady zarządza wykreślenie wzmianki o ukaraniu dyscyplinarnym z Rejestru Ukaranych Psychologów oraz usunięcie z akt osobowych dokumentów dotyczących ukarania (art. 123 projektowanej ustawy).

Do postępowania w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego oraz przepisy rozdziałów I–III ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2024 r. poz. 17, 1228, 1907 i 1965) – art. 124 projektowanej ustawy. W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że ze stosowanych odpowiednio przepisów 185a i 185b Kodeksu postępowania karnego wynika obowiązek przesłuchania małoletniego w tzw. przyjaznym trybie.

Art. 125 projektowanej ustawy stanowi o 10-letnim okresie przechowywania danych osobowych zgromadzonych w toku prowadzonych postępowań w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów. Wskazany okres liczony jest od końca roku kalendarzowego, w którym zakończyło się postępowanie.

Rozdział 6. projektowanej ustawy zawiera przepisy karne. Art. 126 ust. 1 projektowanej ustawy penalizuje zachowanie polegające na nieuprawnionym posługiwaniu się tytułem zawodowym psychologa – czyn ten stanowi wykroczenie. Projektodawca przewidział w takim przypadku karę grzywny. Rozwiązanie takie stanowi zabezpieczenie szczególnej pozycji tego zawodu jako zawodu zaufania publicznego. Art. 126 ust. 2 projektowanej ustawy wprowadza typ kwalifikowany wykroczenia, w którym sprawca czynu zabronionego działa w celu osiągnięcia korzyści majątkowej. W ocenie projektodawcy, zachowania takie cechuje się wyższą społeczną szkodliwością i zasługują na wyższy wymiar kary, czego odzwierciedleniem jest rozszerzenie katalogu kar o karę ograniczenia wolności. Wykroczenie w typie podstawowym od wykroczenia w typie kwalifikowanym różni się tym, że w pierwszym przypadku sprawca może posługiwać się bezprawnie tytułem zawodowym w celu uzyskania społecznej renomy, czy posłuchu dla głoszonych przez siebie poglądów. W przypadku typu kwalifikowanego, sprawca

działa w konkretnym celu tj. osiągnięcia korzyści majątkowej – co wpływa na wyższą karygodność wykroczenia.

Projektowany przepis art. 127 penalizuje wykonywanie zawodu psychologa bez posiadania stosownych uprawnień. Czyn ten stanowi przestępstwo. Przepis ten przewiduje typ kwalifikowany w przypadku działania w celu uzyskania korzyści majątkowej lub wprowadzenia w błąd co do posiadania takiego uprawnienia. Odpowiedzialność w typie podstawowym powinna nieść za sobą zagrożenie grzywną albo karą ograniczenia wolności, podczas gdy przy typie kwalifikowanym proponuje się poszerzenie katalogu kar o karę pozbawienia wolności do jednego roku z uwagi na wyższą karygodność czynu (działanie w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub wprowadzanie w błąd co do posiadanych uprawnień). Należy podkreślić, że udzielanie świadczeń psychologicznych bez posiadania uprawnień zawodowych, a co za tym idzie bez odpowiednich kwalifikacji, jest społecznie niebezpieczne i może powodować poważne konsekwencje dla zdrowia, a nawet życia osób, które szukają u takiej osoby pomocy psychologicznej. Z tego względu zdaniem projektodawcy uzasadnione jest wprowadzenie w tym zakresie odpowiedzialności karnej, a nie wykroczeniowej, jak w przypadku pozostałych przepisów niniejszego rozdziału. Ma to znaczenie z punktu widzenia funkcji prewencyjnej (odstraszania) i ochronnej prawa karnego. W ocenie projektodawcy, zaproponowane zagrożenie karne jest wystarczające dla realizacji celów ustawy.

Art. 128 projektowanej ustawy wprowadza również karę dla podmiotów, które powierzają udzielanie świadczeń psychologicznych o których mowa w art. 23 ust. 2 pkt 1–4, osobie nieposiadającej prawa wykonywania zawodu psychologa. Pozwoli to zdyscyplinować podmioty, które zatrudniają psychologów, niezależnie od podstawy zatrudnienia, do weryfikacji ich uprawnień. Czyn ten stanowi wykroczenie.

Zgodnie z projektowanymi przepisami postępowania w sprawach o czyny określone w art. 126 i 128 toczy się według przepisów ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2024 r. poz. 977, z późn. zm.). Art. 127 projektowanej ustawy stanowi przestępstwo w związku z czym sprawy dotyczące tego czynu będą się toczyć na podstawie Kodeksu postępowania karnego.

Rozdział 7. projektowanej ustawy wskazuje przepisy zmieniające, dostosowujące i końcowe.

Konieczne zmiany, w związku z zatrudnianiem psychologów w przedszkolach, szkołach lub placówkach publicznych, wprowadzono w ustawie z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2024 r. poz. 986 i 1871) jak też w ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2024 r. poz. 737, z późn. zm.) i – odpowiednio art.130 i 141 projektowanej ustawy.

W ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o służbie medycyny pracy (Dz. U. z 2022 r. poz. 437) w art. 18 w ust. 3 pkt 3 konieczne jest zastąpienie następującego fragmentu: „Regionalnego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego, o którym mowa w art. 20 ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie

zawodowym psychologów (Dz. U. z 2019 r. poz. 1026)” odesłaniem do nowej ustawy (art. 133 projektowanej ustawy).

W związku ze sprawowaniem nadzoru przez ministra właściwego do spraw pracy nad samorządem psychologów w zakresie i formach określonych projektowaną ustawą, niezbędne jest uzupełnienie działu praca w klasyfikacji działów administracji rządowej poprzez dodanie, że dział praca obejmuje także sprawy zawodu psychologa. W konsekwencji, w art. 131 projektowanej ustawy przewiduje się w ustawie z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1370 i 1907) w art. 21 ust. 1 pkt 5 zastąpienie kropki średnikiem i dodanie pkt 6 w brzmieniu: „6) zawodu psychologa.” (art. 134 projektowanej ustawy).

W związku z nową regulacją dotyczącą przyznawania prawa do wykonywania zawodu psychologa, konieczna jest zmiana ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji (Dz. U. z 2024 r. poz. 485). W art. 15c ust. 1 pkt 1 określającym psychologa uprawnionego do przeprowadzania badania psychologicznego, wskazano, że pod pojęciem psychologa w ustawie rozumie się osobę posiadającą prawo wykonywania zawodu psychologa (art. 135 projektowanej ustawy).

W ustawie z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 18 i 96) w art. 88 dodano słowo „psychologa”, aby mógł on być partnerem w spółce partnerskiej, a tym samym wykonywać zawód w ramach takiej spółki (art. 136 projektowanej ustawy).

W ustawie z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1210 z późn. zm.) konieczna jest nowelizacja polegająca na zastąpieniu jednego z warunków wpisu na listę psychologów uprawnionych do wykonywania badań z zakresu psychologii transportu. Stosownie do art. 87 ust. 2 pkt 1 ustawy o kierujących pojazdami, uprawnionym psychologiem jest osoba, która posiada tytuł zawodowy magistra uzyskany na kierunku psychologia. Proponuje się zatem, aby warunek posiadania tytułu zawodowego magistra na kierunku psychologia zastąpić posiadaniem prawa do wykonywania zawodu psychologa w rozumieniu projektowanej ustawy (art. 137 projektowanej ustawy).

Analogicznie w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49) w art. 26 w ust. 1 pkt 3 niezbędne jest zastąpienie prawa wykonywania zawodu psychologa w rozumieniu ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów odesłaniem do nowej ustawy (art. 138 projektowanej ustawy).

W ustawie z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2024 r. poz. 917), ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o opiniodawczych zespołach sądowych specjalistów (Dz. U. z 2018 r. poz. 708), ustawie z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (Dz. U. z 2024 r. poz. 1802) oraz ustawie z dnia 30 sierpnia 2019 r. o Państwowej Komisji do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 (Dz. U. z 2024 r. poz. 94) znowelizowano przepisy, aby wynikało z nich, że psychologiem jest osoba posiadająca prawo wykonywania zawodu psychologa w rozumieniu projektowanej ustawy (odpowiednio art. 131, art. 139, art. 140 i art. 142 projektowanej ustawy).

Konieczne jest ustalenie przepisów, na podstawie których zostaną zorganizowane i zwołane pierwsze Regionalne Zjazdy oraz pierwszy Krajowy Zjazd. Projektowany przepis art. 143 przewiduje, że minister właściwy do spraw pracy powoła w tym celu, w drodze zarządzenia, Komitet Organizacyjny Izb Psychologów, zwany dalej „Komitetem”. W skład Komitetu, zgodnie z art. 143 ust. 4 projektowanej ustawy, wchodzi nie więcej niż 10 członków powołanych przez ministra właściwego do spraw pracy spośród przedstawicieli zgłaszanych przez ogólnopolskie stowarzyszenia zrzeszające psychologów i związki zawodowe psychologów, działające co najmniej przez 3 lata poprzedzające dzień wejścia w życie ustawy. Dodatkowo, w skład Komitetu wchodzi również jedna osoba powołana przez ministra właściwego do spraw pracy – przedstawiciel urzędu obsługującego tego ministra w randze sekretarza lub podsekretarza stanu, który jest przewodniczącym Komitetu.

Komitet opracowuje i uchwała swój regulamin określający organizację, sposób działania i tryb pracy (art. 143 ust. 5 projektowanej ustawy).

Zadaniem Komitetu jest opracowanie i uchwalenie regulaminów: wyboru delegatów na pierwszy Krajowy Zjazd, pierwszego Krajowego Zjazdu, wyboru delegatów na pierwsze regionalne zjazdy, pierwszych regionalnych zjazdów. Komitet rozwiązuje się z dniem ukonstytuowania się ostatniego z pierwszych regionalnych zjazdów (art. 143 ust. 11 projektowanej ustawy). Działalność Komitetu jest finansowana z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw pracy. Komitet podejmuje decyzje w formie uchwał. Uchwały Komitetu są podejmowane zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy liczby członków Komitetu. W przypadku równej liczby głosów decydujący jest głos przewodniczącego Komitetu. Nie oznacza to, że ma on ich więcej niż pozostali członkowie tego gremium. Rozwiązanie to oznacza jedynie, że głos przewodniczącego jest rozstrzygający.

Zgodnie z projektowaną ustawą członkowie Komitetu z tytułu pełnionej funkcji nie otrzymują wynagrodzenia ani zwrotu kosztów poniesionych za wykonywane czynności. Obsługę techniczno-organizacyjną Komitetu zapewnia urząd obsługujący ministra właściwego do spraw pracy (art. 143 ust. 10 projektowanej ustawy).

Zadania ministra właściwego do spraw pracy w ramach tworzenia samorządu psychologów określa art. 144 projektowanej ustawy. Zadania te obejmują: prowadzenie spisu psychologów na potrzeby przeprowadzenia pierwszych wyborów organów samorządu psychologów, dokonywanie wpisów do spisu psychologów, zorganizowanie i zwołanie, zgodnie z przepisami ustawy: pierwszego Krajowego Zjazdu w terminie roku od dnia powołania Komitetu, pierwszych regionalnych zjazdów w terminie 6 miesięcy od dnia zwołania pierwszego Krajowego Zjazdu. Powyższe zadania są realizowane w systemie teleinformatycznym udostępnionym przez ministra właściwego do spraw pracy. Projektowana ustawa w art. 144 ust. 2 wskazuje na obligatoryjne dane objęte zgłoszeniem do spisu psychologów, a w art. 144 ust. 3 wymienia dokumenty, które należy załączyć do zgłoszenia wpisu do spisu psychologów.

Administratorem danych osobowych, przekazywanych celem wpisu do spisu psychologów jest minister właściwy do spraw pracy (art. 144 ust. 5 projektowanej ustawy).

Uwierzytelnianie użytkowników w systemie teleinformatycznym, umożliwiającym zgłoszenie wpisu do spisu psychologów w postaci elektronicznej, wymaga użycia profilu zaufanego, profilu osobistego, innego środka identyfikacji elektronicznej wydanego w systemie identyfikacji elektronicznej przyłączonym do węzła krajowego identyfikacji elektronicznej, o którym mowa w art. 21a ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 5 września 2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 422, z późn. zm.), adekwatnie do poziomu bezpieczeństwa środka identyfikacji elektronicznej wymaganego dla usług świadczonych w tym systemie, danych weryfikowanych za pomocą kwalifikowanego certyfikatu podpisu elektronicznego, jeżeli te dane pozwalają na identyfikację i uwierzytelnienie wymagane w celu realizacji usługi online, albo innych technologii, jeżeli zostaną udostępnione w tym systemie (art. 144 ust. 8 projektowanej ustawy).

Minister właściwy do spraw pracy pozyskuje informacje z rejestru PESEL w celu weryfikacji osób ubiegających się o wpis do spisu psychologów w zakresie niezbędnym do powołania samorządu psychologów (art. 149 projektowanej ustawy).

Za wpis do spisu psychologów pobierana jest opłata w wysokości 50 zł, która do czasu powołania samorządu psychologów stanowi dochód budżetu państwa. Psychologowie wpisani do spisu są uprawnieni do uczestniczenia w pierwszym Krajowym Zjeździe, a następnie w pierwszym regionalnym zjeździe. Warunkiem czasowym jest jednak, aby wpis do spisu uzyskali najpóźniej na 4 miesiące przed pierwszym Krajowym Zjazdem (art. 144 ust. 4 projektowanej ustawy).

Zadania pierwszego Krajowego Zjazdu określa art. 146 projektowanej ustawy. Do zadań tych należy: wybór Prezesa Krajowej Rady i 4 członków Krajowej Rady, Krajowej Komisji Rewizyjnej, Krajowego Sądu Dyscyplinarnego i członków tych organów, w tym Prezesa Krajowego Sądu Dyscyplinarnego, oraz powołanie Krajowego Rzecznika Dyscyplinarnego. Pierwszy Krajowy Zjazd ustala także liczbę i obszar działania poszczególnych regionalnych izb, ustala liczbę delegatów z każdej regionalnej izby na Krajowy Zjazd i pierwsze regionalne zjazdy oraz wskazuje po jednym pełnomocniku do powołania każdej z regionalnych izb. Zadaniem pełnomocnika jest współpraca z Komitetem w celu organizacji pierwszych regionalnych zjazdów.

Zadania pierwszych regionalnych zjazdów określa art. 147 projektowanej ustawy. Do zadań tych należy wybór: członków Krajowej Rady, o których mowa w art. 48 ust. 1 pkt 1, Prezesa regionalnej rady oraz członków regionalnej rady, członków regionalnej komisji rewizyjnej, członków regionalnego sądu dyscyplinarnego, tym Prezesa tego sądu oraz regionalnego rzecznika dyscyplinarnego.

Z dniem ukonstytuowania się ostatniego z pierwszych regionalnych zjazdów organy samorządu psychologów przejmują wszystkie swoje kompetencje, o których mowa w projektowanej ustawie (art. 145 ust. 1 projektowanej ustawy).

W pierwszym roku funkcjonowania samorządu psychologów informacja z działalności tego samorządu zostanie przesłana ministrowi właściwemu do spraw pracy w terminie 6 miesięcy od ukonstytuowania się Krajowej Rady (art. 145 ust. 2 projektowanej ustawy). Na podstawie art. 148 projektowanej ustawy, koszty organizacji pierwszego Krajowego Zjazdu oraz

pierwszych regionalnych zjazdów są finansowane z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw pracy.

Projektowana ustawa przewiduje w art. 1150, że koszt rozpoczęcia wykonywania przez samorząd psychologów obowiązków ustawowych przez Krajową Izbę i regionalne izby, będzie dofinansowany z budżetu państwa w formie dotacji celowej, w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1530, z późn. zm.). Dotację celową udziela jednorazowo – na wniosek Krajowej Izby – minister właściwy do spraw pracy, na podstawie umowy zawartej z Krajową Izbą. Kwota dotacji celowej nie może być wyższa niż 2 000 000 zł (art. 150 ust. 3 projektowanej ustawy). Działalność samorządu nie może być na stałe finansowana z budżetu państwa. Dotacja celowa z budżetu państwa ma mieć charakter jednorazowy i stanowić dofinansowanie kosztów rozpoczęcia wykonywania przez samorząd psychologów obowiązków ustawowych przez Krajową Izbę i regionalne izby. Samorząd zawodowy psychologów powinien samofinansować swoją działalność i ponosić koszty ze składek członkowskich.

Zgodnie z art. 151 osoba, która najpóźniej w dniu wejścia w życie projektowanej ustawy:

- 1) ukończyła w Rzeczypospolitej Polskiej studia drugiego stopnia na kierunku psychologia oraz uzyskała tytuł zawodowy magistra niezależnie od kierunku ukończenia studiów pierwszego stopnia lub
- 2) ukończyła w Rzeczypospolitej Polskiej jednolite studia magisterskie na kierunku psychologia oraz uzyskała tytuł zawodowy magistra, lub
- 3) posiada dyplom wydany w państwie innym niż państwo członkowskie Unii Europejskiej, uznany za równoważny z dyplomem ukończenia studiów na kierunku psychologia uzyskiwanym w Rzeczypospolitej Polskiej, potwierdzający formalne kwalifikacje psychologa, lub
- 4) nabyła w państwie członkowskim Unii Europejskiej kwalifikacje uprawniające do wykonywania zawodu psychologa w państwie ich uzyskania, lub
- 5) posiada dyplom magistra filozofii chrześcijańskiej ze specjalizacją filozoficzno-psychologiczną uzyskany na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim do dnia 1 października 1981 r. lub dyplom magistra filozofii chrześcijańskiej w zakresie psychologii uzyskany w Akademii Teologii Katolickiej do dnia 31 grudnia 1992 r.

– może wykonywać zawód psychologa w rozumieniu projektowanej ustawy bez konieczności realizacji współpracy z opiekunem. Osoba ta może wykonywać zawód psychologa w okresie 2 lat od dnia wejścia w życie projektowanej ustawy bez uzyskania wpisu do Rejestru. W tym czasie powinna jednak złożyć wniosek o wpis do Rejestru, ponieważ bez tego wpisu może wykonywać zawód psychologa wyłącznie przez 2 lata od dnia wejścia w życie projektowanej ustawy. Projektodawca przewidział, że w przypadku złożenia wniosku w ustawowym terminie osoba, która go złożyła, będzie mogła wykonywać zawód psychologa do dnia doręczenia ostatecznej uchwały regionalnej rady w przedmiocie wpisu do Rejestru.

Osoby wpisane do Rejestru na zasadach określonych w art. 151 ust. 2 mogą być opiekunem po złożeniu pisemnego oświadczenia o następującej treści: „Świadomy/Świadoma

odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia oświadczam, że przez okres co najmniej 3 lat wykonywałem/wykonywałam czynności określone w art. 23 ust. 2 ustawy o zawodzie psychologa oraz samorządzie zawodowym psychologów”.

Osoba, która do dnia wejścia w życie projektowanej ustawy rozpoczęła w Rzeczypospolitej Polskiej studia drugiego stopnia na kierunku psychologia, niezależnie od kierunku ukończenia studiów pierwszego stopnia, po uzyskaniu tytułu zawodowego magistra na kierunku psychologia może wykonywać zawód psychologa po uzyskaniu wpisu do Rejestru. (art. 152 ust. 1 projektowanej ustawy). Osoba ta jest wpisywana do Rejestru na wniosek zawierający dane wymagane przez projektowaną ustawę. Wskazany przepis realizuje zasadę ochrony praw nabytych. Podkreślić należy, że obecnie obowiązująca ustawa z dnia 8 czerwca 2001 r. nie różnicuje osób, które ukończyły jednolite studia magisterskie na kierunku psychologia oraz uzyskały tytuł zawodowy magistra od osób które ukończyły studia drugiego stopnia na kierunku psychologia oraz uzyskały tytuł zawodowy magistra niezależnie od kierunku ukończenia studiów pierwszego stopnia. Osoba ta ma obowiązek realizacji współpracy z opiekunem, o której mowa w art. 17.

Stosunek służbowy oraz wynikające z niego prawa i obowiązki psychologów będących żołnierzami w czynnej służbie wojskowej, funkcjonariuszami Policji, Służby Ochrony Państwa, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Marszałkowskiej, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej lub Służby Więziennej w zakresie nieuregulowanym projektowaną ustawą określają przepisy odrębnych ustaw (art. 153 ust. 1 projektowanej ustawy). Prawa i obowiązki psychologów zatrudnionych na stanowisku psychologa w przedszkolach, szkołach i placówkach wymienionych w art. 1 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela w zakresie nieuregulowanym niniejszą ustawą określają przepisy ustawy Karta Nauczyciela (art. 153 ust. 2 projektowanej ustawy).

Stosunek pracy i stosunek służbowy osób zatrudnionych na stanowisku psychologa wygasa po upływie 2 lat od wejścia w życie ustawy, jeżeli przed upływem tego terminu osoby te nie złożyły wniosku o wpis do Rejestru. Ostateczna uchwała w przedmiocie odmowy przyznania prawa wykonywania zawodu psychologa skutkuje wygaśnięciem stosunku pracy i stosunku służbowego osób zatrudnionych na stanowisku psychologa (art. 154 projektowanej ustawy).

W art. 155 projektowanej ustawy określony został na lata 2025–2034 maksymalny limit wydatków z budżetu państwa w części pozostającej w dyspozycji ministra właściwego do spraw pracy będących konsekwencją wejścia w życie ustawy.

Zgodnie z art. 156 projektowanej ustawy traci moc ustawa z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów (Dz. U. z 2019 r. poz. 1026).

W art. 157 przewidziano, że projektowana ustawa co do zasady wchodzi w życie po upływie 2 lat i 3 miesięcy od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 27 i 28, które wchodzi w życie od dnia ogłoszenia, art. 143–150, które wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia oraz art. 17 ust. 3, który wchodzi w życie po upływie 5 lat i 3 miesięcy od dnia ogłoszenia. Do tego czasu opiekunem mogą być osoby, które zostały wpisane do Rejestru w trybie art. 151 ust. 2 i złożyły oświadczenie, o którym mowa w art. 151 ust. 5. Określone *vacatio legis* ma na celu

zapewnienie podmiotom zobowiązanym do stosowania ustawy odpowiedniego czasu na zapoznanie się z nowymi przepisami oraz przygotowanie do ich stosowania. W celu ochrony odbiorców świadczeń psychologicznych niezbędnym było przyjęcie, że przepisy dotyczące tajemnicy psychologa oraz dokumentacji psychologicznej weszły w życie od dnia ogłoszenia.

Projekt nie stwarza zagrożeń korupcyjnych.

Problematyka uregulowana w projekcie ustawy nie jest sprzeczna z prawem Unii Europejskiej.

Projektowana regulacja została poddana ocenie zgodności z zasadą proporcjonalności, której zasady wyznacza Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/958 z dnia 28 czerwca 2018 r. w sprawie analizy proporcjonalności przed przyjęciem nowych regulacji dotyczących zawodów (dalej jako „dyrektywa 2018/958”). Celem tej analizy było zapobieżenie nieuzasadnionym ograniczeniom dostępu do zawodu psychologa lub wykonywania tego zawodu, a także zapewnienie przejrzystości i właściwego funkcjonowania rynku wewnętrznego. Zakres oceny proporcjonalności odnosił się do charakteru, treści i skutków projektowanych przepisów. Powyższa ocena prowadzi do wniosku, że przepisy projektowanej ustawy są proporcjonalne w stosunku do zamierzonego celu, a tym samym zgodne z zasadą proporcjonalności.

Zgodnie art. 50f ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej, należy wskazać, że projektowane przepisy są obiektywnie uzasadnione ze względu na interes publiczny i zdrowie publiczne, a w szczególności mają na celu zapewnienie wysokiego poziomu ochrony zdrowia ludzkiego (art. 7 ust. 5 dyrektywy 2018/958), poprzez dostęp do wysokiej jakości usług psychologicznych.

Należy podkreślić, że zawód psychologa od 1 stycznia 2006 r., tj. od wejścia w życie ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r., jest zawodem regulowanym. Ustawa zawiera jednak liczne wady legislacyjno-prawne, dlatego jej nowelizacja nie była możliwa. Z tego powodu został opracowany nowy projekt ustawy. Jego przepisy mają zagwarantować odpowiedni poziom świadczenia usług psychologicznych, poprzez ustalenie zasad i warunków wykonywania zawodu psychologa (w tym zasad odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów) oraz zasad organizacji i działania samorządu zawodowego psychologów. Zapewnienie odpowiedniego poziomu usług psychologicznych, odpowiadających postępowi nauki i technologii oraz aktualnym wyzwaniom społecznym, może być zrealizowane jedynie w drodze stworzenia ram prawnych dla funkcjonowania samorządu zawodowego. Wprowadzenie administracyjnych wymogów dla wykonywania zawodu psychologa, poprzez np. wydawanie certyfikatów lub pozwoleń w drodze decyzji administracyjnej, nie zagwarantowałoby bieżącej kontroli i dostosowania świadczonych usług do stanu aktualnej wiedzy, standardów prawnych, wymogów etycznych związanych z wykonywaniem tego zawodu.

Projektowane przepisy przewidują, że do zadań samorządu psychologów w szczególności należą: sprawowanie pieczy nad należytym wykonywaniem zawodu psychologa, ustanawianie zasad etyki zawodowej dotyczących wykonywania zawodu psychologa oraz dbanie o ich przestrzeganie, prowadzenie postępowania w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej psychologów, reprezentowanie psychologów i ochrona ich interesów zawodowych,

prowadzenie doskonalenia zawodowego psychologów, współdziałanie z organami administracji publicznej oraz organizacjami w kraju i za granicą w sprawach dotyczących wykonywania zawodu psychologa, opiniowanie aktów prawnych dotyczących zawodu psychologa, zarządzanie majątkiem własnym. Zagwarantowaniu posiadania przez psychologów szczególnych kwalifikacji zawodowych oraz doświadczenia zawodowego służy przewidziana przepisami współpraca psychologa z opiekunem. Natomiast w zakresie postępowań w sprawie uznania kwalifikacji zawodowych do wykonywania zawodu psychologa nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz świadczenia przez psychologów usług transgranicznych, projektowane przepisy są zgodne z przepisami ustawy o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej. Legalność uchwał i innych regulacji przyjmowanych przez samorząd psychologów jest kontrolowana przez ministra właściwego do spraw pracy, który może je zaskarżyć i skierować sprawę do rozpatrzenia przez Sąd Najwyższy.

Projektodawca przekaze koordynatorowi systemu uznawania kwalifikacji zawodowych w zawodach regulowanych i działalnościach regulowanych w Rzeczypospolitej Polskiej, informację o opracowanym projekcie oraz o przeprowadzeniu ocen zgodności projektowanych przepisów lub wymogów z zasadami proporcjonalności, uzasadnionego i niedyskryminującego charakteru.

Projekt zostanie zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny oraz na stronie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, poddany konsultacjom publicznym oraz społecznym z organizacjami reprezentującymi środowisko psychologów oraz ze środowiskiem naukowym psychologów, a także będzie on przedmiotem opiniowania partnerów społecznych i Rady Dialogu Społecznego.

Projekt ustawy nie wymaga przedstawiania organom i instytucjom Unii Europejskiej w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia. W szczególności, zgodnie z art. 2 ust. 1 decyzji Rady 98/415/WE z dnia 29 czerwca 1998 r. w sprawie konsultacji Europejskiego Banku Centralnego udzielanych władzom krajowym w sprawie projektów przepisów prawnych (Dz. Urz. WE L 189 z 03.07.1998, str. 42 – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 1, t. 1, str. 446), projekt ustawy nie wymaga zasięgnięcia opinii Europejskiego Banku Centralnego, ponieważ nie wpływa na stabilność instytucji finansowych i rynków.

Projekt ustawy nie podlega notyfikacji Komisji Europejskiej w trybie ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2023, poz. 702).

Projektowana ustawa nie dotyczy majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców lub praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej. Projektowana ustawa nie wpływa na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców.

Projektowana ustawa nie podlega notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, oraz z 2024 r. poz. 597).

Nie dokonano zgłoszeń lobbingowych.

Z wyników przeprowadzonych konsultacji publicznych i opiniowania będzie sporządzony raport z konsultacji, o którym mowa w § 51 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806).

Rozwiązania zaproponowane w projekcie nie stwarzają zagrożeń korupcyjnych.